

g

ZƏRBAYCAN

ƏDƏBİ-BƏDİİ JURNAL

11

2007

ELÇİN

ARILAR ARASINDA

Doqquz şəkildən ibarət bir az kədərli komediya

İştirak edirlər:

*Qadın - Nataşanı və Gümüşü çox sevir.
Ər - onun əri, ürəyinin dərinlərində Nataşanı və Gümüşü sevmir, hətta, bəlkə, bu gözəl məxluqata nifrət də edir.
Topuş - onların oğlu, akademik Qrossheymlə ondan başqa tanıyan yoxdur.
Zulya - onların qızı, ən böyük arzusu qadınlar arasında ağırlıq qaldırmaq üzrə 63 çəki dərəcəsinə dünya rekordçusu olmaqdır və çox güman ki, olacaq da.
Lyalya - Topuşun nişanlısı, dağlar qoynunda olanda şeir yazmaq istəyir, amma hələ ki, bir şey yazmayıb.
Caba - Zulyanın nişanlısı, həmişə boğazını qorumalıdır, özü də Qvineyada gastrolda olub.
Dayə - 63 yaşında.
Baba - 84 yaşında.
Eləcə də, ancaq səslərini eşitdiyimiz Nataşa və Gümüş, bir də arılar, bir də ki, Cabanın, çox təəssüf ki, üzünü görmədiyimiz anası.*

Məkan - Bakı, sonra dağlar qoynunda gözəl bir məskən.
Zaman - 2006-cı il, yazın əvvəli.

BİRİNCİ ŞƏKİL

*Bakı. Mənzil. Günorta.
Qadın, Dayə, Ər, Topuş, Zulya, Lyalya, Caba.
Qadın divanda yarızanıb qəzetə baxır.*

QADIN. İndi də baxmaq ulduz falımıza... Görək, bizim əziz və hörmətli astroloqlar nə deyirlər? Balıqlar hanı? Aha!.. Bu da balıqlar... (Oxuyur.) "Cürətlə sponsorlarınıza və hamilərinizə müraciət edə bilərsiniz..." Cürətlə ha!.. Sözbəxə bax e!.. (Oxuyur.) "Ulduzlar onlara təsir edəcək..." Görək o sponsorlar, o hamilə olsun ki, ulduzlar da onlara təsir etsin də!.. (Oxuyur.) "Dostlarınızla mehriban olun..." Bunu elədik!.. Nataşanı öpdüm, özünü də göndərdim gəzməyə... Bundan da mehriban nə ola bilər? Qayıdanda da əla yeməyi onu gözləyir... (Oxuyur.) "Ulduzlar xəbər verir ki, bu gün əriniz sizə dəlicəsinə sevvəcəklər..." O-o-ol.. Ola bilməz!.. (Qalxıb, divanda oturur və təkrarən oxuyur.) "Ulduzlar xəbər verir ki, bu gün əriniz sizi dəlicəsinə sevvəcəklər..." Ulduzlar bizim sevimli ərimizi hələ yaxşı tanıyırlar... Sonra nə yazıblar? (Qəzeti kənara qoyur.) Sonrası daha maraqlı deyill..

Dayə içəri girir.

DAYƏ. Çay içirsiz?

QADIN. Yox, çox sağ olun!..

Dayə getmək istəyir.

Arılar arasında

7

Ancaq sizə bir söz deyəcəyəm. Bilmirəm, bunu indiyə qədər sizə deyiblər, yoxsa, yox?

Dayə susaraq, gözləyir.

Sizdən müsbət enerji dalğaları gəlir!
DAYƏ (bir az şaşırmış). Çox sağ olun!..
(Otaqdan çıxır.)

Açılan pəncərənin səsi və it hürüşməsi eşidilir.

QADIN (aralığa tərəf boylanır). Gəldin, əzizim!..
ƏR (səhnə arxasından). Hə, bizik!..

İt hürür.

QADIN (divandan qalxaraq, aralığa tərəf gedir).
Necə gəzdin?

ƏR (səhnə arxasından). Əla!..

İt hürür.

(Otağa daxil olur.) Əla gəzdik!

QADIN (ona fikir vermədən bərkədən). Razı qaldın, mənim ceyranım?
Mənim əzizim, hə?

İt hürür.

(Otaqdan çıxaraq, səhnə arxasından.) Deyirsən, əla gəzdin, hə, Nataşa?

Ər onun ardınca aralığa baxır, sonra əlində tutduğu it qayığını divanın üstünə atıb, gödəkçəsini əynindən çıxarır.

(Eləcə səhnə arxasından.) Gəl bura! Gəl qucuma, mənim maştanım!

İt hürür.

(Əzizləyə-əzizləyə iti yamsılayır.) Ham!.. Ham!.. Səni yeyəcəyəm, mənim Nataşkam!.. Oy-oy-oy!.. Nə oldu? Küsdün məndən? Yox, küsmə!.. Nataşuşka!.. Nataşuşka!.. Yaxşı, yaxşı, get, get öz yerinə... On beş dəqiqədən sonra sənin yeməyinin vaxtıdır!.. (Oxuya-oxuya geri qayıdır.)

Ay Laçın, can Laçın,
Mən sənə qurban, Laçın!..
Ay Laçın, can Laçın,
Gəl səni götürüm, qaçım!..

(Ər.) Sən necə gəzdin?

ƏR. Mən də əla!..

QADIN. Gəzə-gəzə deyindir yenə?

ƏR. Yox...

QADIN. Düzünü de!..

ƏR. Axı, niyə deyindirəm?

QADIN. Gözümün içinə bax!..

ƏR. Dedim ki, yox də!..

QADIN. Bəs, gəzməyə getmək istəmərdin?

ƏR. Havanı görmürsən? Belə də yaz gələr? Amma yaxşı oldu, getdim!..

QADIN. Həmişə mənim sözüme baxsan, ziyan çəkməzsən!.. (Oxuyur.)

Ay Laçın, can Laçın,
Mən sənə qurban, Laçın!..

Sən mənə mahnı oxumaqdan, mən sənə mahnı oxuyuram... (Divanda oturur.) Gəl bura!.. Gəl mənim yanım!..

ƏR. Mənnənsən?

QADIN. Bəs kimmənəm?

ƏR. Dedim, bəlkə yenə Nataşanı çağırırsan...

QADIN. Yox. Səni çağırıram, sən!.. Gəl bura...

ƏR. Uşaqlar hardadı?

QADIN. Mən səni çağıranda, ya it yadına düşür, ya pişik, ya da uşaqlar!.. Gəl bura!.. Səninlə deyiləm? Özü də gözlərimin içinə düz bax!..

Səhnə arxasında pişik miyoldayır, it hür.

Yenə dalaşırlar!.. (Bərkdən.) Gümüş!.. Gümüş!.. (Deyinir.) Nataşada təqsir yoxdu, Gümüş ona sataşır, sonra da qaçır... Gümüş! Gəl bura!.. Tez oll... DAYƏ (səhnə arxasından). Mənim qucağımdadı, narahat olmayın!

QADIN. Yaxşı adamdı, vallah!.. (Bərkdən.) Çox sağ olun!.. (Ərinə.) Biz bu üç bayram gününü nə edəcəyik? Sabah, birigün, tabirigün... ƏR. Nə istəyirsən, onu edək!

QADIN. Düz sözümdü?

ƏR. Əlbəttə!..

QADIN (divandan qalxıb ərinə yaxınlaşır və onun boynunu qucaqlayır). Onda, gedək!

ƏR. Hara?

QADIN. Dağların qoynuna!..

ƏR. Hara? (Öskürür.)

QADIN. Dağlara!

ƏR. Axı... Axı hələ soyuqdu...

QADIN. Nə olar, soyuqdu? Qocalmamışıq ki... Gedək, bir Babaya da baş çəkək... Gör, nə vaxtdı, kişini görmürük... Hə, nə deyirsən?

ƏR. Yaxşı olar, əlbəttə... (Qadından aralanır.) Ancaq mənə, deyəsən, bir az soyuq dəyib...

QADIN. Sənin soyuqdəyməni mən yaxşı bilirəm... Orda bal yeyərsən, düzəlersən!..

ƏR. Axı...

QADIN. Nə axı? Vallah, biz yaşamağı bacarmırıq!.. Səhərdən axşamacan əsəbilik, gərginlik... Bu asfalt, bu səs-küy, bu telefon, televizor bezdirməyib səni?

ƏR. Bezdirib...

QADIN. Gedək də!.. Gedək, heç olmasa üç gün dincələk!.. Kişi o cür evşik düzəldib... Bizdən başqa onun kimi var?

ƏR. Arıları!..

QADIN (yamsılayır). "Arıları..." Sənin ki də elə atmaca atmaq olsun... (Mülayim.) Gedək, həm Babanı görə, həm də bir az özümüze gələk... Gözümüz də dincəlsin, özümüz də... Hə?

ƏR. Mənim soyuqdəyməm...

QADIN (onu qucaqlayaraq, sözünü kəsir). Sənin bütün azarın-bezarın mənə gəlsin!..

ƏR. Bəsdı...

QADIN. Nə bəsdı? Sən olmasan, biz neyləyirik?

ƏR. Yaxşı...

QADIN. Nə yaxşı? Düz deyirəm də... Yadındadı, birinci dəfə bir-birimizi necə gördük?... Teatrdadır... Sən mənə elə baxırdın ki... Üstündən bu qədər il keçib, amma o baxışlar yenə mənim gözlərimin qabağındadı... Halım pis olanda, qanım qaralanda, gözlərimi yumuram, qarənlik yanında sənin o baxışların eləcə mənə baxır... O saat içimi bir yüngüllük bürüyür... Gəl, gəl bura, mənim əzizim... Gedək divana... (Onu divana tərəf çəkir.)

ƏR (geri dartıla-dartıla). Yaxşı deyil... Arvad mətbəxdədi...

QADIN. O, hər yerə burnunu soxan deyil... Gəl, dedim, gəl bura!..

Açılan çöl qapısının səsi gəlir, sonra Zulya ilə Caba hay-küylə otağa girirlər.

ƏR (Qadından buraxılıb, rahat nəfəs alır). Sizsiz?

ZULYA (həyacanla). Oy, mama!.. Sentyabrın dördü! Biz qərara gəldik! Sentyabrın dördündə toyumuzu edirik!

QADIN (üst-başını düzəldə-düzəldə). Təbrik!.. Təbrik!.. Xeyrli olsun!..

ƏR. Niyə məhz sentyabrın dördü?

ZULYA. Oy, papa! Sən də burdasan? (Onu öpür.) Sentyabrın dördündə Cabanın anasının anadan olan gündü. Caba bizim toyumuzu ona hədiyyə edir!

QADIN. Bundan gözəl hədiyyə nə ola bilər?

CABA (boğazına səridiyi şarfı düzəldir). Mən də o fikirdəyəm...

ƏR (Cabaya). Sənə isti deyil?

CABA. Mən gərək boğazımı qoruyum!..

ZULYA (qollarını yana açaraq, əzələlərini oynada-oynada). Bu saat... Bu saat yarış olsaydı, dünya rekordu vurardım!..

ƏR (bir az ironiya ilə Cabaya). Bu nə deyir belə?

Caba çiyinlərini çəkir.

ZULYA (qollarının əzələlərini oynada-oynada Cabaya). Bəs sən?

CABA (boğazını arıtlayaraq). Mən nə?

ZULYA. Bəs sən oxumaq istəmirsən?

CABA. Mən xorsuz necə oxuya bilərəm?

QADIN (əl çalır). Mübarək olsun! Mübarək olsun! (Ərinə.) Bax, bu da bir səbəb!.. Sabah səhər tezdən çıxırıq?

ƏR (öskürür). Mən də çox istəyirəm, amma...

QADIN (onun sözünü kəsir). Heç bir amma yoxdu!

ZULYA. Nədi ki?

QADIN. Üç gün bayramdı! Biz də papayla qərar verdik ki, hamımız bir yerdə gedək Babanın yanına! Neçə ildi onu görmürük!..

ZULYA (sevincək). Oy, nə yaxşı!.. Məşq üçün o dağlardan gözəl yer var? (Həvəslə əzələlərini oynadır.)

CABA. Ora haradı?

ZULYA. Qafqaz dağlarının ən gözəl məkanı! Babam orda yaşayır. Bakıdan 240 kilometrdir.

CABA. Qoy, anamla məsləhətləşim...

QADIN. Məsləhətləş, əlbəttə... Ora əsl sənin kimi sənət adamının yeridi! Sən təbiətdən həzz al, (Zulyanı göstərir.) bu da nə qədər istəyir, daş qaldırırsın!.. Bilirsən, orda necə sıldırım qaya parçaları var?

CABA (bir az incimiş). Yox, o, daş qaldıran deyil, o, idmançıdır!.. (Zulyaya.) Görürsən?..

ZULYA. Mama, mən ştanqa qaldırıram, daş yox! Axı, sənə neçə dəfə demişəm!..

QADIN. Mən də elə onu deyirəm də!.. (Cabaya.) İstəyirsən ananı da götür, bizimlə getsin?

CABA. Yox, anam elə yerləri xoşlamır.

ƏR. Bəs Gümüşlə Nataşa?

QADIN. Narahat olma, əzizim... Sən bilirsən ki, mən onları darda qoymaram...

CABA. Orda çiy yumurta olur?

ƏR. Nə?

ZULYA. Caba səhərlər səsinə görə çiy yumurta içir.

CABA. Səsi qorumaq lazımdır!

QADIN. Dünyanın ən ləzzətli yumurtası elə ordadı də!..

CABA. Təzəsi olmalıdır!..

QADIN. Bəs necə? Əlbəttə!..

ƏR (Cabaya). Sənin işin düzəldil..

Açılan çöl qapısının səsi gəlir.

Bude, Topuş da gəldi. (Bərkdən.) Sənsən, Topuş?

TOPUŞ (səhnə arxasından). Yenə mənə Topuş deyirsən? (Lyalya ilə birlikdə otağa girirlər.) Nə qədər demək olar ki, mənə Topuş deməyin?!

LYALYA. Salam!..
 QADIN. Nə yaxşı bir yerdə gəlmisiz! Sabah üç günlük babanın yanına gedirik!
 TOPUŞ. Yənə arıların arasına?
 QADIN. Bəsdir! (Lyalyaya.) Babanın evi dağların qoynundadı. Sabah səhər ora gedirik. Sən də mütləq bizimlə getməlisən! Hamımız bir yerdə olaq! Bütün ailə!
 LYALYA. Oyl!.. Dağların qoynunda? Mən heç dağ görməmişəm! Meşə də var orda?
 QADIN. Əlbəttə! Meşə də var!.. Dünyanın ən gözəl quşları da ordadı! Səhər onların səsinə yuxudan oyanırsan...
 LYALYA. Oy, nə romantkdi!.. Qurbağalar da var orda?
 QADIN. Bəs necə?
 LYALYA. Gecələr quruldayırlar?
 ZULYA. Qurbağa quruldayar da...
 QADIN. Qurbağalar da quruldayır gecələr, cırcıramalar da cırlıdayır!..
 LYALYA. Oyl!.. Gedək!.. Gedək!.. Mən elə yerləri görməsəm də, xəyalən həmişə onları gəzirəm...
 TOPUŞ. Meşədə də canavar var!
 LYALYA. Nə olsun? Canavar olar, sən də onu vurarsan!..
 ƏR (Topuşa baxaraq). O-o-o!..
 ZULYA. Sentyabrın dördündə isə, bizim toyumuzdur!
 TOPUŞ (dixor). Yənə bizi qabaqladılar!
 LYALYA. Təbrik edirəm! Mən sizə dünyanın ən böyük neməti olan cansağlığı və xoşbəxtlik arzulayıram! Mən arzu edirəm ki, sizin məhəbbətinizdən Leyli ilə Məcnun, Romeo ilə Cülyetta məhəbbətinin ətri gəlsin! Mən arzulayıram ki, (Cabaya.) sən... sən daha xorda oxumayasan, özün solo konsertlər verəsən.
 CABA (boğazını arıtlayaraq həyəcanla). Xeyr!.. Mən heç vaxt xora xəyanət etməyəcəyəm!..
 LYALYA. Axı...
 QADIN (onun sözünü kəsərək). İndi görün, Baba necə sevinəcək də!.. Ailəmiz böyüyür...
 TOPUŞ. Baba gerek bal payımızı artırma!
 QADIN. Babanı elə şeylərlə qorxutmaq olmaz! Birinci dəfə bütün böyük ailəmlə bir yerdə Babanın yanına gedəcəyik! (Ərinə.) Bundan gözəl nə ola bilər, hə?
 ƏR (öskürür). Bəlkə siz gedəsiniz, mən qalım? (Öskürür.) Deyəsən, əməlli-başlı soyuqlamışam...
 QADIN (acıqlı). Sən burda tək qalacaqsan, biz gedəcəyik?
 ƏR. Nataşaya, Gümüşə kim baxacaq?
 QADIN. Dedim ki, onlardan narahat olma... Nataşanı Meri Lazarevnadan xahiş etmişəm...
 ƏR. Meri Lazarevna qocalıb, yaddaşı xarab olub. Birdən Nataşanın yeməyini vaxtında vermədi?
 QADIN (ərini göstərərək). Bax, bu bilir ki, mənim zəif yerim haradır, həmişə oranı döyəcəyəm. (Ərinə.) Narahat olma! Otuz ildə Meri Lazarevna ilə qonşuyuq, indiyə qədər görməmişəm ki, necə məsuliyyətli adamdı? Nataşanın da yeməyini vaxtında verəcək! (Xüsusi vurğu ilə.) Meri Lazarevna başqaları kimi məsuliyyətsiz deyillər. Yadına gəlir, keçən il bazar günü idi, sən evdə tək qalmışdın, Nataşanın yeməyini verməmişdin. Mən gələndə yadına düşmüşdü, götürüb, divanın dalında gizlətmışdin! Nataşa özünü tapıb gətirdi, yadına gəlir?
 ƏR. Yaxşı, yaxşı... Bəs Gümüşə? Gümüşü ora aparsan, qorxmursan ki, soyuq dəyər?
 QADIN. Gümüşə sənə xalan baxacaq! Aparacağıq onlara.

ZULYA (əzələlərini oynada-oynada). O-o-o!.. Xalanı əla bayram hədiyyəsi gözləyir ki!..
 QADIN. Xala bir dəfə bizimçün bir şey eləməli idi, ya yox? Üç gün Gümüşə baxsa, nə olacaq?
 ZULYA. Elə həmişə xala baxır da...
 ƏR (yavaşdan). Pişikdən zəhləsi gedə-gedə!..
 QADIN. Nə olsun? Elə bizim borcumuzdur onun üçün nəse ələyək?
 ƏR. Sən haçan bir söz demisən, o, etiraz ələyib?
 QADIN. Axı etiraz edə də bilməz!..
 ƏR. Eləmir də!..
 QADIN. Deyirəm də, ələyə də bilməz!..
 ƏR. Eləmir axı!..
 DAYƏ (aralıqdan otağa boylanaraq). Sabaha nə bişirim?
 QADIN. Heç nə! Sabah səhər dağa gedirik. Yiğışin! Siz də bizimlə gedirsiniz...
 DAYƏ. Mən?
 QADIN. Hə.
 DAYƏ. Hara?
 QADIN. Dağların qoynuna! Tək Bakıda qalıb, neyləyəcəksiz? Qoy, hamımız bir yerdə olaq!
 İşiq sönür.

İKİNCİ ŞƏKİL

Dağların qoynu. Babanın evi. Günorta.

Qadın, Ər, Topuş, Zulya, Lyalya, Caba, Dayə, Baba.

Qonaqlar səs-küylə yərbəyer olurlar.

BABA. Nə gözəl iş görmüsünüz! Nə yaxşı hamınız gəlmisiz! Bu, mənimçün əsl yaz hədiyyəsi oldu!

TOPUŞ. Sənə başqa hədiyyələr də gətirmişik.

Lyalya onun pencəyinin atəyini dartır.

BABA. Çox sağ olun!..

ƏR (gülərək). Bunlar bilmir ki, arılardan başqa sənə heç kim hədiyyə edə bilməz!..

BABA (əli ilə onları göstərir). Bude!.. Hamınız yığışıb, gəlmisiz burala!.. Bundan da gözəl hədiyyə?

QADIN (Lyalyanın qolundan tutaraq, Babaya təqdim edir). Bax, bu Lyalyadı! Bilirsən necə romantik qızdı?.. Topuşun nişanlısıdır!..

BABA. O-o-o!.. Təbrik edirəm!..

TOPUŞ. Deməmişəm, mənə Topuş deməyin?

QADIN (Cabanın qolundan tutur). Bu da Cabadı, Zulyanın nişanlısı! Azərbaycanın ən yaxşı... hə, ən yaxşı tenorudur! Bilirsən, necə gözəl oxuyur? Buraların bülbülləri də ona çatmaz!

BABA. O-o-o!.. Nə gözəl!.. Oxuyar, biz də qulaq asarıq!..

CABA (boğazını arıtlayaraq). Xeyir. Mən xor olmayanda, oxumuram!..

ZULYA. Xor olmayanda, o, oxumurlar!..

BABA. Xor olmayanda?

QADIN. Caba xorda oxuyur! Axırıncı dəfə bilirsən, necə müvəffəqiyyət qazanıblar? (Cabaya.) Nə oxuyurdunuz?

CABA. Gendelin oratoriyasını!

QADIN. Gendelin e-e-e!..

CABA (boğazını arıtlayaraq). İndi Mendelsonun kantatasını məşq edirik!

BABA. Əla!.. (Zulyaya.) Sənə də ki, əzələlərin, maşallah, dəmir kimidir!

CABA (yavaşdan). Hə, düz deyir!..

ZULYA. Bu gün hələ formada deyiləm...
 BABA. Yenə Azərbaycanın çempionu oldun?
 ZULYA. Bəs qəzetlərdə oxumadın?
 QADIN. Bütün qəzetlər Zulyanın şəkili vermişdi!
 CABA (yavaşdan). Ştanqa qaldıran yerdə...
 BABA. Mən burada nə qəzet oxuyuram, nə də televizora baxıram...
 ƏR. Dünyanın ən xoşbəxt adamı elə sən sən!..
 ZULYA. Əlbəttə, yenə çempion oldum!
 LYALYA. Ancaq ştanqa... İdmanın ən gözəl növü - yelkənli qayıqdır...
 Başdan-başa romantikadır!.. Hər tərəf su...
 ZULYA. Xeyr! Ştanqa, əslində, incəsənətin bir növüdür! (Cabaya.) Düz deyil?

Kiçik pauza.

Hə?
 CABA (yavaşdan). Hə...
 ZULYA. Sentyabrın dördündə bizim toyumuzdu! (Babanı qucaqlayır.) Sən də mütləq toya gələcəksən!
 BABA. Arılar buraxsa...
 ZULYA. Onda mən sənin arılarından küsərəm!..
 TOPUŞ. Arıları da götür, gəl... (Gülür.)

Lyalya onun pencəyinin ələyini çəkir.

BABA. Yox, mütləq gələcəyəm. Arılar başa düşəndi!..
 TOPUŞ. Baba, bilirsen ən böyük arı alimi kimdi?
 BABA. Arı alimi?
 TOPUŞ. Hə. Akademik Qrossheyml!
 BABA. Ola bilər...
 TOPUŞ (təəccüblə). Necə yeni, "ola bilər"? Dünən gecə ensiklopediyada baxmışam. Ən böyük arı alimi odu!.. Bəs sən onun əsərlərini oxumamısan?
 BABA. Yox.
 TOPUŞ. Onda... onda arılara necə baxırsan?

Baba çiynlərini çəkir.

Qrossheyml deyir ki, arılar saatda 65 kilometr uçurlar.
 CABA (boynuna doladığı qalın yun şarfı düzəldərək). Ağlım kəsmir...
 TOPUŞ. Bunu Qrossheyml deyir e-e-el..
 CABA. 65 kilometr?.. (Fikirləşir.) Ola bilməz...
 TOPUŞ. Necə ola bilər?
 ZULYA. İncəsənət adamları arasında belə şeyləri ondan yaxşı bilən yoxdu!
 Düz demirəm, Caba?

CABA. ABŞ-da təzə tufəng istehsal ediblər. Gülləsi saniyədə 260 metr sürətlə uçur!

ZULYA. Gördün?

TOPUŞ. Nə olsun, güllə uçur, nə bilim, neyləyir? Güllənin arıya nə dəxli var!.. Düz demirəm, Baba?

BABA. Nəyi?

TOPUŞ. Arı saatda 65 kilometr uçur? Düzdü?

BABA. Nə bilim, vallah?..

TOPUŞ (daha artıq bir təəccüblə). Ay Baba, bəs sən balı necə hasil edirsən?

LYALYA (pəncərədən təbiəti seyr edir). Dağlar necə də gözəldir!.. Başı qarlı dağlar!.. (Qadına.) Çox sağ olun ki, mənə bura gətirdiniz... Mən bunu heç zaman unutmayacağam!.. Mənim sevincimin həddi-hüdudu yoxdu... Mən... mən burada şeir yazmaq istəyirəm...

QADIN. Yaz!.. Yaz!..

ZULYA (ironiya ilə). Arılardan yaz...
 QADIN (ərinə). Görürsən? Amma sən gəlmək istəməirdin!
 ƏR. Mən? Niyə gəlmək istəməirdim? Mən Nataşayla Gümüşü fikirləşirdim...
 QADIN. Pahl!.. Elə yaman onların qeydine qalansan!.. (Dayənin qolundan tutaraq.) Bu da bizim dayəmizdir.
 BABA. Siz də xoş gəlmisiz!
 DAYƏ. Çox sağ olun!
 BABA (əli ilə göstərərək). Bura, o biri otaq, yuxarı, çardaq... Kim harda istəyir, yerbəyer olsun...
 LYALYA. Arıları siz özünüz saxlayırsız?
 BABA. Hə...
 LYALYA. Bəs onlar sizi sancmır?
 BABA (gülür). Yox, onlar çox tərbiyəlidir...
 QADIN (ərinə). Biz sənə ilə çardaqda qalacağıq.
 ƏR. Ora darısqaldı... Sən orda qal, mən elə burda, divanda yataram.
 QADIN (yavaşdan). Camaatın içində bir-birimizdən ayrı qalacağıq? Yaxşı nümunə göstərsən cavanlara... Ayıbdı sənə! Bəsdil!..
 ƏR. Təbiətin bu genişliyində gərək özümüzü darısqal çardağa soxaq?
 QADIN. Get, qəzetdə ulduz falını oxu el!..
 ƏR. Ulduz falını?
 QADIN. Get, dünənki qəzeti oxu!
 ƏR. Onlar hamısı yalan-palan şeylərdi...
 QADIN. Söhbət səndən gedəndə, əlbəttə, yalan-palan olar!.. (Bərkdən.) Biz papayla çardaqda qalacağıq!
 BABA. Qızlar mənim otağında qalsınlar.
 ZULYA. Bəs sən?
 BABA. Mənim işim asandı...
 TOPUŞ. Baba arıların yanında qalacaq! (Gülür.)

Lyalya onun pencəyinin ələyini dartır.

ZULYA. Çox gülməlidir!..
 TOPUŞ. Sənə qalmaq!..
 QADIN (onlara çıxmıyır). Bəsdirin!
 BABA. Oğlanlar da yuxarıda qalar. (Dayəyə.) Siz də...
 DAYƏ. Mənim yerim mətbəxdə...
 BABA. Yox, mətbəx niyə? Siz də o biri otaqda. Orda çoxdandı heç kim qalmır...
 LYALYA. Bəs dağlara haçan çıxacağıq?
 TOPUŞ. Bura elə dağdı də, bir də hara dırmaşacaq?
 CABA (Babaya). Sizdə yumurta var?
 BABA. Nə?
 CABA. Yumurta.
 BABA. Necə yeni yumurta?
 ZULYA. Yumurta də, baba, toyuq yumurtası. Caba səsine görə səhərlər çiç yumurta içir.
 CABA. Özü də təzə olmalıdır!
 ZULYA. Təzə yumurta!
 BABA. Əlbəttə, var. Mən də deyirəm, bu nə yumurta söhbəti belə?..
 QADIN. Hər səhər bir dəne əla təzə yumurta! (Zulyaya.) Gör, burada nə qədər eniş-yoxuş var, sən də hara qaçırsan, qaç... Nə qədər gözəl daşlar var, hansını da istəyirsən, qaldır!..
 CABA (inciməmiş). O, hambaldı bəyəm, daş qaldırırsın? Yaxşı ki, anam burda deyil...
 ZULYA. Mama...
 QADIN (əlini əlinə vuraraq, bərkdən). Yaxşı, yaxşı!.. Maşınları boşaldın!

TOPUŞ. Ağır şeyləri, qoy, Zulya götürsün!..

ZULYA. Yenə başladın?

QADIN. Bəsdirin! Hamı yerbəyər olsun! Rahatlanın, yuyunun! Sizə bir saat vaxt verirəm! Bir saatdan sonra hamımız burda görüşürük.

TOPUŞ. Bu boyda yoldan sonra cəmi bir saat? Bir az yataq, özümüzlə gələk də!..

LYALYA (pəncərədən eşiği göstərərək). Bu cür gözəllik içində yatmaq olar?..

ZULYA (Topuşa işarə edərək, ironiya ilə). Zarafat deyil, 180 kilometr yol gəlib! Buna heç olmasa iki gün adaptasiya lazımdı!..

TOPUŞ. Sən özündən danışı! (Yamsılayır.) "Ştanqa daş deyil!.." Bəs nədir?

QADIN (onlara çımxırır). Bəsdirin! (Bərkdən). Düz bir saat! (Ərinə.) Qalxdıq çardağa!

ƏR. Mən bir az gəzib, gəlirəm.

QADIN. Yox, qalx yuxarı, sonra bir yerdə gəzərik.

ƏR (yavaşdan deyir). Nataşa qədər də hörmətimiz yoxdu...

QADIN. Nə deyirsən?

ƏR. Deyirəm, yaxşı, qalxaq...

DAYƏ. Bəs...

QADIN. Nə?

DAYƏ. Bəs, nahara nə yeyəcəksiz? Nə hazırlayım?

BABA. Bu, mənlid! Siz hamınız gedin, dincəlin, mən özüm hər şeyi hazırlayacağam.

ZULYA (sevincək). O-o-o!.. Baba yenə bizə kabab bişirəcək!..

TOTUŞ (diltor). Yenə hər tərəfi tüstü basacaq...

Lyalya onun pəncərəsinin etəyini dartır.

QADIN (Babanı qucaqlayır). Sənin quzu kababın üçün mən də elə darıxmışam ki...

LYALYA. Quzu? Siz quzu kəsəcəksiz? (Həyəcanla.) Oyl!.. Ona necə əliniz qalır? O, axı heç nə anlamır... Hamıya inanır... Yazıqdı!.. Xahiş edirəm sizdən, quzuya əl qaldırmayın!.. (Qaçaraq otaqdan çıxır.)

QADIN (Babaya). Çox romantik qızdı!..

TOPUŞ (Lyalyanın ardınca baxa-baxa). Restoranda həmişə quzu kababı yeyir el!..

QADIN (əlini əlinə vuraraq bərkdən). Qurtardı! Bir saatdan sonra burda görüşürük!

İşıq söndür.

ÜÇÜNCÜ ŞƏKİL

Dağların qoynu. Babanın evi. Axşamüstü.

Ər, Qadın, Caba, Dayə.

Caba güzgünün qarşısında ağızını geniş açib, boğazına baxır.

CABA. A-a-a!.. A-a-a!..

Mobil telefon zəng çalır.

(Qışqırır). Telefon!..

ƏR (səhnə arxasından). Nə?

CABA (qışqırır). Telefon zəng çalır. Deyəsən, sizin telefondu!..

ƏR (səhnə arxasından). Nə? Mən vannadayam!

CABA (qışqırır). Telefon!.. Telefon!..

ƏR (səhnə arxasından). Nə? Eşitmirəm...

CABA (boğazını arıtlayır). Vay sən! Bu lap karıymış kil!.. Az qaldı səsim batsın...

Telefon aramsız zəng çalır.

(Hirsle telefona.) Görürsən ki, otaqda yoxdu də!..

Telefon zəng çalır.

(Qışqırır.) Telefon!..

ƏR (səhnə arxasından). Nə?

CABA (telefona). Qulağı yaxşı eşitmir də, mən neyləyim?

Telefon zəng çalır.

Qoy, deyim ki, bir azdan zəng eləsinlər... (Mizin üstündən mobil telefonu götürür.) Alo... Nə? Alo... Alo!.. (Təəccüblə telefona baxıb, söndürür və mizin üstünə qoyur.)

Ər qurulana-qurulana vanna otağından çıxır.

ƏR. Nəse deyirdin?

CABA. Sizin telefon zəng çalırdı, dayanmırdı...

ƏR. Dayanmırdı?

CABA. Hə...

ƏR. Sən də götürdün?

CABA. Hə...

Kiçik pauza.

ƏR. Kim idi?

Caba çiyinlərini çəkir.

Nə deyirdi?

CABA. Deyirdi ki... Deyirdi ki, "Mişulya, salam!.." Sonra gördü ki, siz deyilsiz, söndürdü.

Kiçik pauza.

ƏR. Hə... Mənim dostumdu, bir yerdə işləyirik...

CABA. Ancaq... qadın səsi idi...

ƏR. Qadın səsi?.. Hə... (Gülür.) O bədbəxtin səsi qadın səsinə oxşayır... Hamı elə bilir ki, arvadı!.. (Gülür.)

Caba çiyinlərini çəkir.

Boğazın necədi?

CABA (boğazındakı şarfı düzəldərək). Qoruyuram də...

ƏR. Düz eləyirsən! O şeyi ki, Allah sənə bəxş eləyib, onu qorumaq lazımdır!

CABA. Elə anam da belə deyir...

ƏR. Gördün, quzu kababını! Əla idi... Babanın kababından dünyada yoxdu!

CABA. Qivineyada da kababı yaxşı bişirirlər.

ƏR. Qivineyada?

CABA. Hə.

ƏR. Orda neyləyirdin?

CABA (təəccüblə ona baxıb, boğazını arıtlayır). Siz indiyəcən eşitməmişiz?

ƏR. Nəyi?

CABA. Biz keçən il Qivineyaya qastrola getmişdik də...

ƏR (qurulana-qurulana). Nə danışsan? Yox, mənə deməyiblər.

CABA. Bu barədə "Mədəniyyət" qəzetində məlumat vermişdilər. Anamdadı, Bakıda sizə göstərərəm. Qoy, özümçün qeyd edim. (Cibindən kiçik dəftərçə və qələm çıxarıb, qeyd edir.)

ƏR. Mütəlləq göstər. Maşallah, sən də çox yer gəzmisən hal..

Yumurta içdin?

Caba başı ilə təsdiq edir.

Əla!.. Özün də görə yaxşı yeyəsən ki, sağlam bədənle incəsənətə xidmət edəsən! Hə? Necə dedim?

CABA. Düzdü. Ancaq mənə yağlı ət yemək olmaz. Xolestrinim normanın üstündədi.

ƏR. Onda yağsız ye. Axı sən gerek təkcə Qivneyada yox, bütün dünyada oxuyasan!

CABA (ruh yüksəkliyi ilə). Mənim üçün Azərbaycanın adını qaldırmaqdan uca heç nə yoxdu!

ƏR. Əla!

Qadın gəlir.

QADIN. Deyəsən telefon zəng çalırdı?

Caba çiyinlərini çəkib, otaqdan çıxır.

Telefon idi?

ƏR. Bilmirəm, mən vannadaydım.

QADIN. Həmişə təmizlikdə!

ƏR. Çox sağ ol!

QADIN. O gün olsun, uşaqların toy hamamında çiməsən!

ƏR. Allah qoysa!.. Belə gülümsəmək, bilirsən, sənə necə yaraşır?!

QADIN (işvə ilə). Onda sən də elə et ki, mən həmişə gülümsəyirəm...

ƏR. Mən bütün həyatımı qurban verməyə hazırım ki, sən həmişə gülümsəyəsən! Sən gülümsəməyəndə, onsuz da mənim üçün həyat yoxdu!

QADIN (incimiş). Yenə başladın?

ƏR (tələsik). Yaxşı mənada deyirəm!

QADIN (onu qucaqlayır). Mənim əzizim... Oy, səndən nə gözəl sabun iyi gəlir!.. Babanın sabunudu?

ƏR. Hə...

QADIN. Deyirəm axı... Yaxşı çimdin?

ƏR. Əla!

QADIN. Bəs deyirdin, soyuqlamısan?

ƏR. Bura gəldik, düzəldim!

QADIN. Amma gəlmək istəmirdin!

ƏR. Bilirsən...

QADIN. Nə "bilirsən"? Düz demirəm?

ƏR. Əzizim, üç günlük istirahətə gəlmişik, yaddan çıxart hər şeyi, özün də dincəl, biz də dincələk... Babaya bax! Maşallah, quş kimidi! Elə bil, iyirmi yaşında oğlandı! Gördün, necə əla kabab bişirmişdi?!

QADIN. Amma mən xörək bişirib, sən qabağına qoyuram, bəyənmişən...

ƏR. Mən? Mən haçan sən bişirdiyini bəyənmişəm?

QADIN. Aha, yadıma gəlmir!.. Topuşu məktəbə aparmalıydım...

ƏR (onun sözünü kəsir). Nə vaxt?

QADIN. Onda da, Topuş hələ birinci sınıfta oxuyurdu.

Ər darından köks ötürür.

Onu məktəbə aparmalıydım, Zulyanı da, beş yaşı vardı, bağçadan götürməliydim, tələsirdim. Bu işlərin hamısını mən görmüşəm də, düz deyil?..

ƏR. Düzdü...

QADIN. Əlbəttə, düzdür!.. Tələsik-tələsik də xörək bişirdim ki, sən işdən gələcəksən, bir şey yeyə biləsən, ac qalmayasan. Sən də gəlib, xörəkdən bir qaşığı götürdün, nə dedin, yadımdadı? Mənim heç vaxt yadımdan çıxmaz!..

ƏR. Nə dedim?

QADIN. Dedin ki, bu nədi belə, bundan ölmək olar!.. İndi yadına düşdü?

ƏR. Ola bilməz! Axı sən mənim qabağıma nə qoyursan, heç cıqırığımı çıxarmıram, tez yeyib, dururam ayağa...

QADIN. Necə, "ola bilməz"? Yadına gəlir?

ƏR (əsbəbiləşərək səsini qaldırır). Yox, yadıma gəlmir!.. Haçansa, Nuh əyyamında nəse demişəm, indi onu yada salmağın yeridi? (Qadından aralanır.)

QADIN. Hara qaçırsan? Hə, sərf eləmir axı... (Yamsılayır.) "Bundan ölmək olar..." Ölmək e-e-el.. Sözə bax də!.. Bəs evlənməmişdən qabaq sən demirdin ki, mənim yolumda ölməyə hazırsan? Demirdin? Hələ mən orasını demirəm ki, iki aydan sonra 35 illiyimizdir, amma bütün bu müddətdə sən mənə neçə dəfə hədiyyə almısan, hə? Sayım?

ƏR (bir az mülayim). Bu dağların arasında, bu sakitlik içində, bir yaxşı şey xatırla də!.. Ay əzizim! Ay gözümün işığı!.. Vallah, mən səni başa düşmürəm!..

QADIN. Yenə başa düşürsən? Bu da puldu bəyəm, başa düşməyəsen?

ƏR. Nə pul?

QADIN. Sənə deyəndə ki, mənə filan şeyi al, deyirsən ki, (Yamsılayır.) "mən səni başa düşmürəm"... Bilirsən, niyə məni başa düşürsən? Çünki başa düşməmək sənə ucuz başa gəlir!..

ƏR. Mənə? Mənim heç puldan xəbərim olur?

QADIN. Elə bilirsən, hər ay gizlətdiyin o pullardan mənim xəbərim yoxdu?

ƏR (qışqırır). Mən pul gizlədirəm?

QADIN (qışqırır). Bəli!.. Hara xərcləyirsən onları?

DAYƏ (qapıdan boylanır). Məni çağırırdız?

QADIN. Hə!.. Mən sizi çağırıdım! Çünki birəcə sizdən müsbət dalğalar gəlir! (Hirsle ərinə baxır.) Başqalarından yox!.. (Dayənin ardınca otaqdan çıxır.)

ƏR (onun ardınca baxa-baxa). Allaha and olsun, get-gedə mən tamam əmin oluram ki, Həvva təkcə almanı yeməyib, almayla bərabər, ilan da yeyib!.. (Arvadının ardınca boylanaraq, mobil telefonu götürür, nömrəni yığır və mülayim səslə yavaşdan.) Alo...

İşiq sönür.

DÖRDÜNCÜ ŞƏKİL

Dağların qoynu. Heyət. Axşam.

T o p u ş, L y a l y a, Z u l y a, C a b a, B a b a.

Topuş ilə Lyalya gəzə-gəzə gəlirlər.

LYALYA. İnsanlar dəhşətdir!.. Almanı dişləyib, yeyirik!.. Narı parçalayıyıq!.. Əriyi yeyirik, doymuruq, çərdəyini də sındırıb, içini yeyirik!.. Axı onlar canlıdır! Biz ləzzət alırıq, onlar isə ağrıyır, əzab çəkir, işgəncələrə məruz qalır... Təsəvvür edirsən, canlı orqanizm, canlı bədən parçalanır...

Kiçik pauza.

Düz demirəm?

Kiçik pauza.

TOPUŞ. Daha alma yeməyə?

Kiçik pauza.

LYALYA. Mən elə istəyirəm ki, sən təbiəti hiss edəsən... Bu dağlara baxıb, sevinsən... Ancaq... baba kimi qəddar olmayasan!

TOPUŞ. Baba qəddardır?

LYALYA. Bəs görmədin? Quzu kəşmişdi... Quzu... Məsum bir quzunun həyatına son qoydu... Nə idi o quzunun günahı, hə? Nə idi? Axı o, hamıya inanırdı... O, bu dünyaya yenice gəlmişdi... Sən elə bilirsən, təkcə insanların arzusu olur? Bəlkə o quzunun da bu dünyada arzuları var idi!.. Bəlkə o da böyüyüb ana olmaq istəyirdi? İstəyirdi ki, balaları onun ardınca gəzsin, onun südünü əmsin? Ancaq onun həyatına son qoyuldu...

TOPUŞ. Axı... axı o quzunun kababından sən də yedin.

LYALYA (pərt və aqressiv). Mən hardan biləydim?... Mən bilmirdim ki, baba quzu kəsib. Mən elə bilirdim ki, əti bazardan alıb!

TOPUŞ. Bazardan? Bazardan alınan ət göydən düşür bəyəm? Quzunu kəsiblər ki, o əti bazara çıxarıblar də!..

LYALYA. Sən heç zaman məni başa düşmərsən!..

TOPUŞ. Axı sən elə söz deyirsən ki, bişmiş toyuğun da gülməyi gəlir.

LYALYA. Bu da sənün yumurun: "bişmiş toyuq"... Bu cür sən məni necə başa düşəcəksən!.. Sən ancaq dincəlmək barədə fikirləşirsən, isti yer barədə, rahat yorğan-döşək barədə, yatmaq barədə, bişmiş toyuq barədə...

TOPUŞ. Bəs mənim işimi kim görür?

LYALYA. Hansı işini?

TOPUŞ. Mənim biznesimi! Kim işlədir mənim biznesimi?

LYALYA. Hələ ki, mən bilən, atan sənün borclarını ödəməklə məşquldu...

TOPUŞ. Nə olsun? Rokfeller birdən-birə milyarder olub?

LYALYA. Sən Rokfeller olmaq istəyirsən?

TOPUŞ. Niyə olmuram? İndi mən arıqlıq barədə fikirləşirəm!..

LYALYA. İndi də arıqlıq barədə?

TOPUŞ. Bəli!.. Balı dünya bazarına çıxarmaq istəyirəm.

LYALYA. Bəs Bakıda deyirdin, arıların arasına getməyə?

TOPUŞ. Bu ideya burda girib başıma! Qvatemaladan başlayacağam!

LYALYA. Qvatemaladan? Ordan niyə?

TOPUŞ. Deyirlər ki, Qvatemalada bala ehtiyac böyükdü!

LYALYA. Təki olsun!.. Amma mən yüz dənə lotareya bileti almışam. Udacağam! Özümə maşın alacağam! Bütün rafiqələrim hərsi öz maşınını sürür, bircə məndən başqa! Hər dəfə pərt oluram! Onlar öz maşınlarında, mən avtobusda!.. Avtobusun yanından keçəndə, mən əl ələyirlər... (Yamsılayır.) "Salam, Lyalya!.." Udacam!

TOPUŞ. Birdən udmadın?

LYALYA (sərt). Onda sən alacaqsan!

Danışiq səsi gəlir. Topuş boylanıb, baxır və tələsik Lyalyanın üstünə atılıb, onu qucaqlayır.

LYALYA. Nə edirsən?

TOPUŞ. Qoy, paxıllıqdan ölsünlər!.. (Lyalyanı bərk-bərk qucaqlayıb, öpür.)

Zulya ilə Caba gəlir.

LYALYA (Topuşun qucağından çıxaraq). Gərək elə bunlar gəlsin ki, bu məni qucaqlasın!.. (Səhnədən çıxır.)

Topuş onun ardınca gedir.

ZULYA (mobil telefonla danışır). 256? Eybi yox!.. Nə olar? Qoy o Kiyon Suq Pavina olsun, mən də mən!.. Yaxşı, sağ ol!.. (Telefonu qapayır.) 256 kilo... Nə olsun, hə, nə olsun? (Hirsle əzələlərini oynada-oynada qışqırır.) Kiyon Suq Pavina, sən məni 256-la qorxuda bilməzsən!

CABA. Sən nə danışırısan?

ZULYA (onun fərqi deyil). Bunlar da Bakıda oturub, mənə paxıllıq edirlər axı!.. Görürsən? İstəyirlər məni ruhdan salsınlar! O saat zəng edib, xəbər verirlər! Mənim rəqiblərim Tailandda deyil e, Bakıdadı, Bakıdadı! Mənə psixoloji təsir etmək istəyirlər... (Cabanın üstünə qışqırır.) Bacarmazlar! 256!.. Nə olsun 256? Hə? Səndən soruşuram, nə olsun? (Onun yaxasından yapışib, bərkdən silkələyir.) Hə?

CABA (yaxasını güclə onun əlindən çəkib, boğazını arıltaraq). Mən başa düşmürəm e, sən nə deyirsən?

ZULYA (eləcə əsəbi halda davam edir). Birdən 116, təkənla 142... Bir yerdə 256! Tailand bayram edirlər!.. Üç dünya rekordu, hamısı da bir yarışdal!.. Eybi yox, Azərbaycan da bayram edər!.. (Əzələlərini oynadır.)

CABA. Nə bayram? Axı mən səni başa düşmürəm!..

ZULYA. Oy, Caba!.. Sən də məni başa düşməyəndə, bəs məni kim başa düşəcək? Axı sən sənət adamısan, Caba!.. Sənət adamlarının ürəyi incə olur axı!.. Sənün ürəyin incə deyil?

CABA. İncədi!..

ZULYA. Bəs, belə məqamda sən niyə məni başa düşmərsən?

CABA. Mən nəyi başa düşüm? Demirsən axı!..

ZULYA. Kiyon Suq Pavina bilirsən, nə edib?

CABA. Kim?

ZULYA. Kiyon Suq Pavina.

CABA. O kimdi elə?

ZULYA (heyrtlə). Sən Kiyon Suq Pavinanı tanımırısan?

Caba çiyinlərini çəkir.

Caba!.. Kiyon Suq Pavina mənim çəkimdə dünya rekordçusudu də!.. Dünən bilirsən, neyləyib? Birdən 116 kilo qaldırıb. Təkənla 142 kilo!.. 256 kilo ələyir e!.. Eybi yox! Əgər mən... əgər mən rekordu 260-a qaldırmasam, onda... (Yenə Cabanın yaxasından yapışib, silkələyir.) onda sənə layiq deyiləm! Mən dünya rekordu qaldıracağam! Sən də zalda oturub baxacaqsan!.. Mənə əl çalacaqsan!..

CABA (yaxasını onun əlindən çəkərək). Sən ştanqa qaldıracaqsan, mən də sənə əl çalacağam?

ZULYA. Bəs necə? Sonra səhnəyə atılıb, mənə gül verəcəksən!

CABA. Mən?

ZULYA. Hə, əlbəttə!.. Qələbədi də... Sən də zalda oturub azarkeşlik edəcəksən!..

CABA (udqunur). Anam da zalda oturub baxacaq?..

ZULYA. İstəse, baxsın də, niyə baxmır?

Kiçik pauza.

CABA (tərəçddüdlə). Zulya...

ZULYA. Hə?

CABA. Mənim sənə bir sözüüm var...

ZULYA. Nə söz?

CABA. Mən... mən bunu çoxdan demək istəyirdim...

ZULYA. Bəs niyə demirsən? De də...

CABA. Mən istəmirəm ki...

ZULYA. Nəyi istəmirsən?

CABA. Mən istəmirəm ki, sən ştanqa qaldırasan...

Pauza.

ZULYA (heyrtlə). Nə?

CABA (qətiyyətlə). Hə!.. Mən istəmirəm!.. Anam da mənim fikrimi bəyənir... Mən istəmirəm ki, sən ştanqaçı olasan!..

ZULYA. Sən dəli olmusan? Necə yəni, "mən istəmirəm, sən ştanqaçı olasan"? Mən ştanqaçyla nəfəs alıram, mənim bütün həyatımın mənası dünya rekordu qazanmaqdi, indi sənə görə ştanqadan əl çəkməliyəm? Sənə görə bütün uşaqlıq xəyallarım, bütün arzularım puç olsun?

CABA (yamsılayır). "Sənə görə... sənə görə..." Mən bəyəm nəyəm? "Sənə görə... Sənə görə..." Mənim sözüüm sənün üçün heç nədi?

ZULYA (hirsle bərkdən). Sənün nə sözüüm! Sən Azərbaycan idmanının inkişafının əleyhinəsan!

CABA (bərkdən). Sənün də harana əl vurursan, muskuldu!

ZULYA. Nə dedin?
 CABA. Bəli!.. Mən Mişulya deyiləm! (Yamsılıyır.) "Mişulya, salam..."
 ZULYA. Mişulya?
 CABA. Bəli!
 ZULYA. Mişulya kimdi?
 CABA. Mən nə bilim?
 ZULYA (get-gedə daha da əsəbi). Bəs sən nə bilirsen? (Yamsılıyır.)
 "Yumurta var?.." "Yumurta var?.."
 CABA (bərkdən). Bəli! Mən səsimin qeydinə qalmalıyam! Xor sənəti səninçün ştanqa deyil!
 ZULYA. Əlbəttə, ştanqa deyil! Ola da bilməz! (Xoru yamsılıyır.) Bom-bom!.. Bom-bom!..
 CABA. Lyalya düz deyir! Yelkənli qayıq daş qaldırmaqdan yüz dəfə yaxşıdır!
 ZULYA. Mən daş qaldırmıram! Mən ştanqa qaldırmıram!
 CABA (bərkdən). Nə olsun? Eyni şeydi də!.. (Boğazını arıtlayır və qorxu ilə.)
 Deyəsən səsim zəiflədi!..
Baba gəlir.
 BABA. Hə, necəsiniz?
 ZULYA (qaçaraq Babanı qucaqlayır). Oy, baba!.. Desəm, inanmazsan!..
 BABA. Nə olub?
 ZULYA (daha da bərk qucaqlayaraq, kövrək). Yox... İnanmazsan!..
 BABA. Bir de, görək də!..
 ZULYA. Dedim ki, inanılası deyil!
 BABA. Axı, nə?
 ZULYA (barmağı ilə Cabanı göstərərək). Bu adam... bu adam ştanqanı sevmir!..

İşıq sönr.

BEŞİNCİ ŞƏKİL

Dağların qoynu. Artırma. Gecə.
Baba, Dayə.
Baba artırmanın pilləkənində oturub, siqaret çəkir. Dayə evdən çıxır.
 DAYƏ. Siz də burdasınız? Aşağınız xeyir...
 BABA. Aşağınız xeyir. Yatdırlar?
 DAYƏ. Yəqin, yatıblar... Sakitlikdi...
 BABA (gülüb, başını bulayır). Mənim bu törəmələrim yaman səssüycüdürlər ha...
 DAYƏ. Neyləsənlər?... İnsanlarda əsəb qalıb ki...
 BABA. Siz nə vaxtdan bunlarla bir yerdəsiniz?
 DAYƏ. Bir aydan artıqdı... Siz burda tək qalırırsız?
 BABA. Yox... Burda çox adam var!
 DAYƏ (təəccüblə). Çox adam?
 BABA. Hə... Azı, on-on beş nəfər...
 DAYƏ (eyni təəccüblə). Bəs, onlar heç gözə dəymir, hardadırlar?
 BABA. Onlar? (Əli ilə sinəsini göstərir.) Bude, burda. Mənim içimdə.
Kiçik pauza.
 DAYƏ. Siz də özünüzlə danışırsınız?
 BABA. Bir də arırlar!..
Kiçik pauza.
 DAYƏ. Ancaq mən tək-cə özümle...

Kiçik pauza.

O-o-o!.. Yağış damcılayır... Burda yağış tez-tez yağır?
 BABA. Siz yağışı çox seversiz?
 DAYƏ. Oy!.. Dünyada yağışdan gözəl şey var?
 BABA. Yağışdan gözəl?.. Nə bilim... Misal üçün, bal!..
 DAYƏ (gülür). Sizinçün, deyəsən, əsas baldır!
 BABA. Arı tək-cə bal vermir ki... Bütün bu təbiəti kim yaradıb? (Barmağı ilə göyü göstərir.) O, bir də arılar!
 DAYƏ (gülür). Bir də arılar?
 BABA. Əlbəttə!.. Buralarda nə qədər gül-çiçək var? Yer üzündə nə qədər gül-çiçək var? Bunları, bu gülləri, çiçəkləri arıdan çox tozlandıran var? Arı olmasa, bu cür gül-çiçək də olmayacaq. Onda da nə olacaq? Gül-çiçəksiz bir həyat olacaq!..
 DAYƏ. Day, bu nə həyat oldu?
 BABA. Hə də!.. Ancaq kimdi bunun qədrini bilən?
 DAYƏ. Niyə? Bazarda ki, balın qiyməti həmişə baha olur.
 BABA. Nə olsun? Burda arılıq bir şey yoxdu, bu, insanın acgözlüyüdü...
 Amma siz, misal üçün, bir rəssam görmüsünüz ki, arının şəklini çəksin?
 DAYƏ. Arının şəklini?
 BABA. Bəli, arının şəklini!.. Görmüsünüz? Yox... Arının dünyaya gətirdiyi gül-çiçəyi çəkirlər, amma arını yox... Balıqların şəklini çəkirlər, quşların şəklini çəkirlər, şirlərin, nə bilim, ayların, dovşanların, tülküların şəklini çəkirlər, arının isə şəklini çəkən yoxdu...
 DAYƏ. Nə bilim?.. Mən bu barədə heç fikirləşməmişəm... İslanmışız...
 Qoyun evdən isti bir şey gətirim.
 BABA. Yox, evdən sərin bir şey gətirin!..
 DAYƏ. Sərin?
 BABA. Hə!.. Soyuducuda bir şüşə ağ çaxır qalıb... Onu! (İki barmağını yuxarı qaldırır.) İki dənə də qədəh!
 DAYƏ. İki qədəh?
 BABA. Hə.
 DAYƏ (təəccüblə o tərəf-bu tərəfə baxır). İki niyə?
 BABA. Biri mənim, biri də sizin.
 DAYƏ. Biri də mənim?
 BABA. Bəli!..
 DAYƏ. Mən burda sizinlə çaxır içəcəyəm?
 BABA. Nədi bəyəm? Mən sizi dəvət edə bilmərəm ki, bu gözəl gecədə mənimlə bir qədəh çaxır içəsiniz?
 DAYƏ. Məni dəvət edirsiniz?
 BABA. Bəli, siz!..
 DAYƏ (tərəddüdlə). Nə bilim, vallah...
 BABA. Bir az tez ələyin... İndi bu çiskin dayanacaq, o gözəl çaxırın da demi öteçək!
Kiçik pauza. Dayə evə keçir. Baba siqareti atıb ayağa qalxır, artırmaya keçib, qollarının ikisini də yan tutaraq, büküb, Zulya kimi əzələləri oynadır.
 BABA (əzələlərini oynada-oynada). Əh-üh-ox!..
Dayə, əlində çaxır şüşəsi və iki qədəh, evdən çıxır.
 (Artırmanın bir küncünü göstərərək.) Gəlin bura. Buranı yağış tutmur. Gəlin. Pilləkənin üstündə otururlar. Baba şüşənin tıxacını açıb, çaxır qədəhlərə süzür.
 Buyurun! Sağlıq sizindir!
 DAYƏ (şaşqın). Mənim? Mən sağlıq deməliyəm?
 BABA. Hə...

DAYƏ. Axı mən heç vaxt sağlıq deməmişəm... Bəlkə də haçansa nəse demişəm, uşaqlar balaca olanda onların sağlığına-filana, amma o da yadıma gəlmir...

BABA. Deməli, əsil yerinə düşəcəkl! Buyurun!

DAYƏ. Doğru deyirsiniz?

BABA. Əlbəttə!

DAYƏ (qədəhi qaldırır). İçək... (Göyə, ətrafa baxır.) İçək... İçək arılarının sağlığına! (Gülür.)

BABA. İndiyə qədər həyatımda eşitdiyim ən gözəl sağlıqdır!

İçirlər.

Eynşteyn bilirsiniz nə deyib?

DAYƏ. Yox, bilmirəm. Nə deyib?

BABA. O gözəl insan deyib ki, Yer kürəsində arılar məhv olandan sonra, insanların məhvi başlayacaq...

DAYƏ. Deməli, arıları qorumalıyıq!

BABA. Qorxuram, bir az gecikmişik... Bir gündə, Allah bilir, neçə milyon arı məhv olur!.. Bu gözəl dünyamız da deyir ki, ey bəni-Adəm, sən ki, mənə bu günə qoyursan, təbiətin atasını yandırırısan, arılar məhv olur, onda mən də səni qoca Eynşteynin dediyinə tərəf aparacağam!..

DAYƏ. Ona görə də...

BABA (onun sözünü kəsir). Ona görə də gerek çaxır içək!.. (Qədəhlərə çaxır süzür.)

DAYƏ. O qutularda ki, o qədər arı var, onlar bir-birinə qarışırmı?

BABA. Siz nə danışsınız? Onlarda bir qayda-qanun var ki, heç sovet ordusunda da elə qayda-qanun yox idi!.. (Əli ilə evi göstərir.) Siz mənim bu gözəl törəmələrimlə onları səhv salmışsınız!.. (Gülür.) Deməli, bir aydı bu çığırbağırın içindəsiniz...

DAYƏ. Deyəsən, sizin sakit həyatınız yaman pozulub ha!..

BABA. Ola bilər... Mənim qulaqlarım arı dızılısından başqa hər şeyə yadırgayıb...

DAYƏ. Yaxşı ki, sizinçün arı dızılısı var... Çoxdan arılarla bir yerdəsiniz?

BABA. Təqaüdə çıxandan sonra, bir dəfə Bakıdan gəldim bura. Burda da... Burda da həyatımda ilk dəfə aşiq oldum!

DAYƏ Aşiq oldunuz?

BABA. Hə. Bu dağlara aşiq oldum!.. O vaxtdan da burdayam!..

DAYƏ. Arıların arasında...

BABA. Hə...

Kiçik pauza.

DAYƏ. Düzdü, sizinkilər mənə "dayə" deyirlər, amma, əslində, mən onların qulluqçusuyam... Könlümü sındırmaq istəmirəm... Mən qırx il bağçada uşaqlarla işləmişəm, bağça müəllimi... Sonra təqaüdə çıxdım, bir mən qaldım, bir də televizor... (Gülür.) Arı dızılısı da ki, yox... Qəzetdə elan oxuyub, özüm gəldim ki, salam-əleyküm, sizdə işləmək istəyirəm... Dünyadı də!..

BABA (qədəhi qaldırır). Elə isə, bunu da içək dünyanın sağlığına!..

DAYƏ. Hansı dünyanın?

BABA. Sizinçün neçə dünya var?

DAYƏ. Siz demirsiniz ki, burda 10-15 nəfərsiz?

Baba başı ilə təsdiq edir.

Deməli, sizin öz dünyanız var, onların da öz dünyası də... Elə deyil?

BABA. Nə bilim... Yəqin elədi!..

DAYƏ. Nə qədər insan var, bir o qədər də dünya var... Deyəsən, mən yenə filosofluq eləməyə başlamışam... Bilirsiniz, məktəbdə oxuyanda... e-e-e... o uzaq illərdə... hamı mənə deyirdi ki, sən filosof olacaqsan...

BABA. Siz də olduz!

DAYƏ. Yox. (Gülür.) Bəs, sizə demədim? Mən qırx il bağçada işləmişəm. BABA. Nə olsun? Bəyəm qırx il bağçada işləyəndə filosof olmaq olmaz? (Qədəhi təzədən qaldırır.) Yaxşı, bütün dünyaların şərəfinə!..

Qədəhləri toqquşdurub, içirlər.

DAYƏ. Oyl!.. Deyəsən, mənə yaman tutur... Daha içə bilmərəm... Mən elə də böyük mütəxəssis deyiləm, amma, əla çaxırdı!..

BABA (əlini yuxarı tutub, baş barmağını qaldırır). Saysız-hesabsız dünyalara layiq çaxırdı!.. Ona görə də, çox ağzıaçıq saxlamaq olmaz!.. (Qədəhlərə çaxır süzür.)

DAYƏ. Mənə az süzün!..

BABA. Mən hüquq bərabərliyi tərədarıyam!.. Axı mən haçansa hüquqşünas olmuşam... İndi isə mənçün əsas - arıların hüququdu!.. Qabaq insanların vəkiliydim, indi arıların. Bir də ki, bax, bu qədəhlərin... (Qədəhləri doldurub şüşəni yerə qoyur.) Ancaq sizə deyim ki, deyəsən, bu gecə bizim gördüyümüz bu dünya da pis deyil ha... (Əli ilə ətrafı göstərir.)

DAYƏ. Hə, əlbəttə!.. Bunun gözəlliyi ondadır ki, görünür... Ancaq o birisini necə görəsən? İnsanın içinə hansı durbinə baxasan? Alimlər, nə bilim, filosoflar, əsil filosofları deyirəm, fiziklər, daha kimlər, guya, dünyanı öyrənirlər, amma bunu heç kim bacarmayacaq!.. Bilirsiniz niyə? Adamın ancaq özü bilir ki, onun dünyası nədən ibarətdir!..

BABA. Məsəl üçün, sizin dünyanız nədən ibarətdir?

DAYƏ. Mənim? Mənim dünyam... mənim dünyam başdan-başa gözənlilməzliklərdən ibarətdir. Bilirsiniz, mənim nəvəm...

Kiçik pauza.

BABA. Hə?

DAYƏ. Mənim nəvəm zəncidir!

Kiçik pauza.

Bu, haçansa mənim ağılıma gələ bilirdi?

BABA. Heç mənim də ağılıma gəlməzdi!..

DAYƏ. Görürsüz ki!.. Haçansa mənim ağılıma gələ bilirdi ki, qızım zənciyə ərə gedəcək, özü də Kanadaya köçəcək? Oğlum da Kiyevə köçüb... O mənə Kanadaya çağırır ki, sən də bizim yanımıza köç, bu mənə Kiyevə çağırır ki, sən də bizim yanımıza köç... Amma mən heç hara köçən deyiləm...

BABA. Bəs onların atası?

DAYƏ (barmağı ilə göyü göstərir). Onların atası da çoxdan ora köçüb... Hər də o da mənə çağırır ki, bəsdə daha, yoruldu, bezdin, sən də bura köç... (Gülür.) Amma mən ora da köçmək istəmirəm!.. Bəs içmirik?

BABA. Necə içmirik? Onu kim dedi elə?!

Qədəhləri toqquşdurub, içirlər.

DAYƏ. Yağış bərkidir... Mən uşaq vaxtı fikirləşirdim ki, görəsən buludlardan su niyə damcı-damcı düşür, birdən tökülür? Təkcə elə ona görə ki, gözəl olsun? Necə bilirsiniz?

BABA (üz-gözünü ovuşdurur). Vallah, elə qəliz suallar verirsiniz ki... Mənim filosofluğum bir az axsiyır e... Deməli, niyə su buludlardan damcı-damcı düşür? Bəlkə... bəlkə ona görə ki, bulud istəmir bu gözəl yağış ondan ayrılınsın?

DAYƏ. Egoist bulud?! (Gülür.) Mənim sözlərimə çox fikir verməyin, yaşdandı... Mən boyda adamın özünün məktəb illərindən danışmağı, bilərəm, gülməli şeydi... Amma nəyləyim? Güzgüyə baxıram, özümü tanıyıram... Sonra da ürəyim ağrıyır... Özüm özümle barışa bilmirəm ki, bu qədər illər necə gəldi, necə keçdi!.. Nə isə... Deyirlər, adam yaşa dolduqca, uşaqlaşır... Hamısı ondadı!..

BABA. Mən uşağa oxşayıram?

DAYƏ. Yox.

BABA. Ancaq yaşım özümün də yadımdan çıxıbl!.. Amma çox hayıf!..
DAYƏ. Nə hayıf?
BABA. Hayıf ki, uşağ deyiləm...

Kiçik pauza.

DAYƏ. Əvvəl -- uzaqlaşır, axır -- yaxınlaşır...

BABA. Hə... Bir də baxıb görürsən ki, qarşıda səni zırpı bir 90 rəqəmi gözləyir... Doxsan e!.. Heç özün də bilmirsən ki, qatar səni haçan gətirib, bu dayanacağı çatdırdı... Pətkədkə ailə, bütün arılar Ana Ariya qulluq edirlər, qocalanda - daha missiyasını yerinə yetirib - onu öldürürlər... Təzə Ana seçirlər...

Kiçik pauza.

DAYƏ. Öldürürlər?

BABA. Hə... Təzə Ana başlayır yumurta qoymağa... Həyat davam edir...

Kiçik pauza.

DAYƏ. Özləri qocalmış Ana Arını öldürürlər...

Baba başı ilə təsdiq edir.

Biz olmayacağıq, həyat isə davam edəcək... Hərdən adamın buna inanmağı gəlmir... Axı, bu necə ola bilər, bu necə olacaq?... Hər şey necədisə, elə də qalır... Bax, bu yağış yenə də beləcə yağır... Gecə də beləcə düşür... Bu çaxır da beləcə gözdəli... Ancaq... Ancaq sən daha yoxsan... Adamın ağıllına sığışmır...

BABA. Bizdən əvvəl necə idi? Biz bunu görmüşdük? Biz yox idik, həyat var idi, gün çıxırdı, külək əsirdi, atamız anamızı sevirdi... Bizdən sonra da eynən elə olacaq...

DAYƏ. Hə, elədi... Amma bunu fikirləşəndə, adamın ürəyi qüسسəylə dolur...

BABA. Ona görə də, gərək, fikirləşməyəsən.

DAYƏ. Olmur axı... Qüسسə də hava kimi, su kimi bir şeydi... Vaxt gələcək, bizi tamam unudacaqlar... Bizi heç kim xatırlamayacaq... Əlbəttə, mənim Kanadadakı qızım eşidəndə ki, mən ölmüşəm, çox sarsılacaq... Ancaq sonra nə olacaq? İllər bir göz qırpımında uçub, gedəcək, mən də yaddan çıxacağam... Mənim zənci nəvələrim, onların uşaqları mənim haqqımda nə biləcək? Heç nə!.. Mənim ulu babamın adı nə idi? Bilirdim e... Yadımdan çıxıb...

BABA. Mən qədim əcdadlarımdan təkə meymunu xatırlayıram!..

DAYƏ (barmağı ilə evi göstərir). Amma onlar sizi çox istəyirlər.

BABA (çaxırın şüşəsini götürüb, baxır və dibindəkini qədəhlərə boşaldır). Mən də onları çox istəyirəm.

DAYƏ. Mən də uşaqlarını çox istəyirəm... Onlar da məni istəyirlər... Onda, bəs, həyat niyə qüسسə ilə doludu?

BABA. Nə bilim...

DAYƏ. Siz bilmirsiniz, çünki sizin arılarınız var... (Qədəhi qaldırır.) Bir də arıların sağlığına... (Bir az bərkdən.) Ey, arılar!.. Sizin sağlığınıza! (Babaya.) Görəsən, eşidirlər?

BABA. Əlbəttə! Onlar, mən nə fikirləşirəm, onu da bilirlər!..

Qədəhləri toqquşdurub içirlər.

DAYƏ. Məni isə evdə təkə televizor gözləyir...

BABA (çaxır şüşəsini çalxalayır). Çaxırımız da qurtardı...

DAYƏ. Yağış da bərkidi... Bəs, bu yağış nə deyir?

BABA. Bu yağış da deyir ki, dünya həmişə belə olub, belə də olacaq!.. Ona görə də siz dünyanın işlərini yox, özünüzdə fikirləşin!..

DAYƏ. Hə, bu yağış deyir ki, durun, gedin, yatın, səhər hər şeyi yaddan çıxarın, işinizlə-gücünüzlə məşğul olun... Qatar axırncı dayanacağı çatana qədər... (Ayağa qalxır.)

BABA. Ancaq bu yağış onu da deyir ki, ey bağça müəlliməsi, çalış ki, qatar o axıra gedib, çatmasın...

DAYƏ. Çünki axır dəhşətdi?

BABA. Dəhşəti də var... Amma mənim üçün əsas -- nigarənçılıqdı...

DAYƏ. Nigarənçilik?

BABA. Hə... Bir az da... Bir balaca nigarənçilik ki, mən bu gözəl məkanda öləndə, arılardan başqa heç kimin xəbəri olmayacaq...

Kiçik pauza.

DAYƏ. Çalışaq ki, ölməyək?

BABA. Hə, əlbəttə!.. Düzdü, bizim çalışmağımıza baxan olmayacaq, amma çalışaq... (Ayağa qalxıb, onun qolundan tutur). Qalx, filosof xanım!..

Dayə də ayağa qalxır.

Getdik!.. (Onun çiyinini qucaqlayır.)

Yavaş-yavaş artırmadan keçib, evə girirlər.

İşıq sönür.

ALTINCI ŞƏKİL

Dağların qoynu. Həyat. Səhər.

Zulya, Caba, Baba, Ər, Lyalya, Qadın, Dayə.

Zulya ilə Caba gəlir.

ZULYA. Dünyada elə ştanqaçılar var ki!.. Bilirsən, İmadura Sumak Del Feraro ştanqanı necə qaldırırdı?

CABA. Kim?

ZULYA. İmadura Sumak Del Feraro!

CABA. O kimdi elə?

ZULYA. A-a-a!.. Sən İmadura Sumak Del Ferraronu da tanımırsan? O, dahi idi!.. Bax, ştanqanı təkənla əvvəlcə belə qaldırırdı. (Göstərir.) Sonra da belə edirdi. (Göstərir.) İmadura Sumak Del Feraro!.. (Pərişan.) Gör də!.. Mənim nişanım belə bir adamı tanımır!..

CABA (pərt). Nə olsun? Sən Gendeli tanıyırsan?

ZULYA. Əlbəttə! Bəstəkar!..

CABA. Mən demişəm də, sənə!

ZULYA. Guya ki, mən özüm bilmirdim?

UABVA. Onda bəs... Onda bəs Sibellius kimdir?

ZULYA. Kim?

CABA. Sibellius! Gördün!? Tanımırsan!

ZULYA. O da xor üçün əsərlər yazıb?

CABA. Bəli!

ZULYA. Ancaq İmadura Sumak Del Ferraroya Peruda heykəl qoyublar!..

CABA. Harda?

ZULYA. Peruda!

CABA. E-e-e!.. (Əlini yelleyib, səhnədən çıxır.)

ZULYA (onun ardınca baxaraq, heyrətlə). Bu, deyəsən Qivineyadan başqa, heç haranı tanımır!..

Baba əlində torba gəlir.

Baba... Baba, Caba bilmir ki, Peru haradır...

BABA. Nə olsun? Bilməsin də...

ZULYA. O, heç İmadura Sumak Del Ferraronu da tanımır!..

BABA. Kimi?

ZULYA. İmadura Sumak Del Ferraronu!..

BABA. O kimdi elə?

ZULYA (incimiş). Baba... Olmadı ki...

Evdən səs-küy gəlir.

ƏR (səhnə arxasından qışqırır). Bəsdil.. Mən daha dözə bilmirəm!..

QADIN (səhnə arxasından qışqırır). Mən də dözə bilmirəm!..

ƏR (səhnə arxasından qışqırır). Sən Nataşanı bizim hamımızdan çox istəyisən!..

QADIN (səhnə arxasından qışqırır). Amma sən heç Nataşanı da istəmirsən!..

ZULYA. Papayla mama yenə heç nəyin üstündə dalaşırlar...

BABA. Fikir vermə, yenə barışacaqlar...

ZULYA. Hə... (Gülür.) Bir-birlərini çox istəməkdəndi!.. Mən anadan olandan elə belə istəyirlər bir-birlərini!..

BABA. Bundan gözəl nə ola bilər?..

ZULYA. Yəqin mən də Cabayla barışacağam...

BABA. Əlbəttə!..

ZULYA. Ancaq o, ştanqanı sevmir...

BABA. Yavaş-yavaş sevər...

ZULYA. O deyir ki... (Ağlamsınır.) Deyir ki, mənim hər yerim muskuldu...

BABA. Əla də!.. Muskul sağlamlıqdı. Onu da öyrət, qoy, idman eləsin, onun da muskulları olsun. Yoxsa ki... (Yamsılayaraq boğazını arıtlayır.) Öhō... Öhō...

ZULYA. Ancaq mənim ürəyimi qüssə bürüyüb...

BABA. Nahaq yerə!.. Sənə nə olub ki? Hələ hər şey irəlidedi!..

ZULYA. Doğru deyirsən?

BABA. Əlbəttə!..

ZULYA. Mən dünya rekordçusu olacağam?

BABA. Sənin buna şübhən var?

ZULYA. Oy, baba!.. Sən elə gözəl insansan ki!.. (Babanı qucaqlayıb, öpərək, onun əlindəki torbaya işarə edir). O nədi elə?

BABA. Bu? Heç... Tüstü körüyü üçün çürük ağac yığırım...

ZULYA. Heç nə başa düşmədim...

BABA. Arıları sakit eləmək üçün, tüstü körüyündə çürük ağac yandırılar ki, tüstüsü çıxsın.

ƏR (səhnə arxasından qışqırır). Xeyr!.. Mənim yadımda deyill!..

QADIN (səhnə arxasından qışqırır). Yadımda olmaz də!..

ZULYA (gülür). Necə bilirsən, Baba, biz sənin arılarının da əsəblərini xarab eləmərik ki?..

BABA. Sən hələ mənim arılarımı tanımırsan!..

Zulya səhnədən çıxır.

ƏR (səhnə arxasından qışqırır). Guya dincəlməyə gəlmişik!..

QADIN (səhnə arxasından qışqırır). Sənle dincəlmək mümkün deyill!..

ƏR (səhnə arxasından qışqırır). Mən sənə güldən ağır söz dedim?!

Ər hirsle evdən çıxıb, qapını çırpır və qapı az qalır onun ardınca gələn Lyalyanın başına dəysin...

LYALYA. Oyl!..

ƏR (peşiman). Bağışla, bağışla!.. Bərk dəydi?

LYALYA. Yox... Siz çox əsəbiləşmişiz...

ƏR (özünü ələ almağa çalışır). Fikir vermə... Olan işdir... Onun hələliyinə baxma, əslində o... əslində onun ürəyi mələk kimidi!..

LYALYA. Mələk kimi? Onda bəs niyə sizin üstünüzə elə qışqırır?..

ƏR (dərindən köks ötürür). Görürəm ki, sən hələ mələkləri yaxşı tanımırsan...

Kiçik pauza.

LYALYA (Babaya). Topuşu görməmişiz?

ƏR (gülə-gülə barmağı ilə hədələyir). Ona Topuş demə...

BABA. Pətəklərin yanındadır. Arıların həyatını öyrənir.

Lyalya səhnədən çıxır.

ƏR (onun arxasınca baxaraq, Babaya). Şapalaqla üz qızardıram də, neyləyim? Qızın yanında da biyabır oldu... Hələ o xorda oxuyanı demirəm!.. (Cabanı yamsılayaraq bir neçə dəfə boğazını arıtlayır, sonra əli ilə evi göstərir.) Bax, sənin o nəvən ki, var e, mən bədbəxtin həyat yoldaşı, məni... məni məhv etməklə məşğuldu!.. Mən daha, həqiqətən, dözə bilmirəm!.. Vallah, billah, dözə bilmirəm!

BABA. Ailədir, hər şey olur...

ƏR. Yox!.. Mümkün deyill!.. Axı sən bilmirsən... İndi, bax, üstümə belə qışqırır a, sonra da günlərlə mənimlə danışmayacaq...

BABA. Əla də!.. Bundan gözəl nə ola bilər? Sən harda belə xanım tapacaqsan ki, günlərlə ağzını açmasın?

ƏR. Amma açanda da belə olur də!..

BABA. Dünyada nə qədər qadın tayfası varsa, hamısı tapmacadı!..

ƏR. Bu tapmacanın bir açarı olmalıdı, yoxsa, yox?.. Yığışanda ki, bura gələk, iti verdik qonşumuz Meri Lazerovna saxlasın, pişiyi verdik mənim xalam-yazıq saxlasın, mən də fikirləşdim ki, it də yox, pişik də yox, ən başlıcası, bunlar da hamsı gedir, ev qalır boş, sakit, özümü vurum xəstəliyə, qalim evdə, sakitlik içində, dincəlim özümçün... (Gözlərini yumur, elə bil, arzuladığı həmin gözəl sakitlik içindədi.)

Kiçik pauza.

BABA. Siz hələ it-pişik də saxlayırsız?

Kiçik pauza.

ƏR (dərindən köksünü ötürür). Allah insanın beynini iki hissədən ibarət yaradıb. Bilirsən niyə? Kişinin beynindəki hissələr bir-biri ilə məsləhətləşin! Soruş, bəs qadının?

BABA. Bəs qadının?

ƏR. Qadının ki da bir-biri ilə mübahisə etsin!.. Dalaşsın!.. (Evə tərəf baxır.) O-o-o!.. Yaddaşı da ki, lap mənim axırıma çıxıb!

BABA (təəccüblə). Cavan adamdı, nə olub? Yaddaşı xarab olub?

ƏR. Yox el!.. Əksinə! Heç nə yadımdan çıxmır!.. Əlli il bundan qabaq olsun, fərq etməz, mənim ziyanıma nə varsa, it əyyamında nə olubsa, hamısını saxlayır yadımda!.. (Yamsılayır.) "17 il bundan qabaq, dedim, ayaqqabımı apar, düzəldir, aparmadın!.." "O gün - yeni 21 il bundan qabağı deyir,-- belə oldu..." "O biri gün -- 30 il bundan qabağı deyir -- elə oldu..." Bax, belədi!.. Uzun sözlün qısa: nə boşamaq olur, nə də yaşamaql!..

Qadın evdən çıxır.

(Babaya.) Eh!.. Sənə nə var ki!.. Arı zəhəri - dermandı!.. (Səhnədən çıxır.)

QADIN (onun ardınca baxaraq). Yenə məndən danışdı!

BABA. Hə.

QADIN. Nə deyirdi?

BABA. Seni tərifləyirdi.

QADIN. Tərifləyirdi?

BABA. Hə.

QADIN (bir az mütəəssir). Bilirəm... Dalımca həmişə məni tərifləyir, amma özümü incidir...

BABA. Mənə bax!.. Nəyiniz çatışmır sizin? Hə? İtən pişik kimi boğuşursuz...

QADIN. Mən də onu deyirəm də!.. Ancaq neyləyim? Bax, sən de, pul nə üçündür?

BABA. Xərcləmək üçün.

QADIN. Bəli! Amma mən pul xərcləyəndə onun hali pis olur.

BABA. Nə deyir?

QADIN. Deyir ki (Yamsılayır.), "bilmirəm, sən bu pulları hara xərcləyirsən?"
BABA. Sən də de ki, hara xərcləyirsən.

QADIN. A-a-a!.. Biləndə ki, hara xərcləyirəm, onda halı lap pis olur!..

BABA. Olmaz ki, iki gün burda bütün bunları yaddan çıxarıb, dincələsiz?

QADIN. Bəs mən nə deyirəm!.. Bilirsən, onun yükü nə qədər ağırdı? İşı həddən artıq çoxdur, yorulur... Mən də istəyirəm ki, dincəlsin... Əslində, özünü qızıl kimi adamdı... Bilirsən, necə geniş ürəyi var? Ancaq əsəbləri pozulub... Bir də görürsən ki, bütün gecəni yuxuda danışır...

BABA. Deməli, təqsir səndədir.

QADIN. Məndə? Məndə niyə?

BABA. Çünki gündüzlər danışmaq üçün ona imkan vermirsən, o da gecə yuxuda danışmağa başlayır!.. Neyləsin? Sənəsi doludur da...

QADIN. Eh, baba... Deyirsən də... (Ərinin getdiyi səmtə baxır.) Görəsən hara getdi?

BABA. Yəqin meşəyə tərəf gedib.

QADIN (nigaran). A-a-a!.. Azıb-eləyər e... (Tələsik, əri gedən səmtə tərəf gedərək, səhnədən çıxır.)

Daye, əlində torba, gəlir.

DAYƏ (əlindəki torbanı göstərərək). Gör, nə qədər çürük ağac yığmışam!..

İşıq söndür.

YEDDİNCİ ŞƏKİL

Arılar arasında.

Rəssam (Baba), Ana Arı (Dayə), arılar (Qadın, Ər, Zulya, Caba, Topuş, Lyalya).

Arılar səhnə boyu uça-uça Ana Arı-Dayəni axtarırlar.

ARI-ZULYA. Hanı o?

ARI-TOPUŞ. Harda gizlənib?

ARI-CABA. Tapacağıq!

ARI-LYALYA. Onu öldürməliyik!..

ARI-CABA. Bu saat!.. Bu saat!..

İşıq səhnənin küncünə düşür: Ana Arı-Dayə tez-tez qanadlarını tərpedə-tərpedə yerində dayanıb və səksəkə içində Rəssama-Babaya baxır. Rəssam-Baba əlində molbert, fırça ilə Ana Arının-Dayənin şəklini çəkir.

ANA ARI-DAYƏ (həyəcanla). Siz mənim şəkilimi çəkib, qurtara bilməyəcəksiz... Onlar məni tapacaq...

RƏSSAM-BABA (daha artıq bir sürətlə çəkərək). Yox, yox!.. Çəkəcəyəm!.. Mən mütləq sizin şəklinizi çəkib, bitirəcəyəm!.. Axı indiyə qədər heç kim sizin şəklinizi çəkməyib... Mən mütləq çəkəcəyəm!.. Nəyin bahasına olursa-olsun!..

ANA ARI-DAYƏ (eyni həyəcanla). Onlar məni tapacaq... Hələ indiyə kimi olmayıb ki, Ana Arı gizlənsin, onu tapıb, öldürməsinlər...

Arılar səhnədən çıxır, yenidən uça-uça səhnəyə qayıdır, ora-bura baş vuraraq, Ana Arı-Dayəni axtarırlar.

ARI-ZULYA. O, bizdən canını qurtara bilməyəcək!..

ARI-TOPUŞ. Biz onu tapacağıq!

ARI-LYALYA (qəzəblə). Hardasan sən, hə?! Harda?! Elə bilirsən bizim əlimizdən qurtara biləcəksən?! Baxarıq!.. Axmaq!..

ARI-CABA. Hardadır o?..

İşıq səhnənin dərininə düşür: Arı-Qadın ilə Arı-Ər də uça-uça Ana Arı-Dayəni axtarırlar.

ARI-QADIN. Onu ancaq sən xilas edə bilərsən, mənim əzizim! Səndən başqa kim bu işi görə bilər? Səndən başqa kim onu uzaqlara qaçırıb, xilas edə bilər? Sən! Ancaq sən, mənim əzizim!..

ARI-ƏR. Əgər birinci biz tapa bilsək!.. Əgər bizdən əvvəl onu tapmasalar!

ARI-QADIN. Onu biz tapmalıyıq! Onun nə təqsiri var? Onun təqsiri odur ki, bizim hamımızı dünyaya gətirib? Yazıq, necə qorxub, gizlənib!.. Yaşamaq istəyir!.. Sən, mənim əzizim, sən onu xilas edəcəksən! (Uçaraq, gəlib, onu qucaqlayır.) Sən bilirsən, mən səni həyatımdan da çox sevirəm!..

ARI-ƏR. Sən mənim yanımda olanda, mənim gücüm ikiqat artır!..

İşıq Rəssam-Babayla Ana Arının-Dayənin üzərinə düşür.

ANA ARI-DAYƏ. Onlar məni tapacaq!.. Tələsin!.. Tələsin ki, heç olmasa mənim şəklim qalsın!..

RƏSSAM-BABA. Mən bunu elə çəkəcəyəm, elə çəkəcəyəm ki, siz bu portretdə əsrlər boyu yaşayacaqsınız!.. İnsanlar sizi tanıyacaq!.. İnsanlar biləcək, başa düşəcək ki, siz kimsiniz!.. Yaddaşlarda qalacaq ki, siz də bu həyatda olmusunuz!.. Sizin törəmələriniz sizi unudacaq, amma bu portretə baxan-insanlar sizi heç vaxt unutmayacaq!..

ANA ARI-DAYƏ. Hə!.. Qoy olsun!.. Məni axtarırlar, elə bilirlər ki, mən ölümdən gizlənməmişəm... Mən bəyəm bilmirəm ki, bu mümkün deyil? Hansı Ana Arı indiyə qədər canını qurtara bilib? Heç biri!.. Heç zaman!.. Hə, mən yaşamaq istəyirəm!.. Mən çox istəyirəm ki, yaşayım!.. Ancaq nə olsun ki, mən yaşamaq istəyirəm? Nə olsun ki, mən ölmək istəmirəm? Onlar məni öldürəcək... Heç olmasa, sizin portretdə yaşayım...

Arılar uça-uça Ana Arını-Dayəni axtarırlar.

ARI-LYALYA. Gör, necə gizlənib!.. Eybi yox!.. Onu tapıb, əvvəlcə gözlərini çıxarmaq lazımdı, sonra öldürmək!

ARI-CABA. Onu mən öldürəcəyəm!..

ARI-LYALYA. Yaxşı!.. Ancaq əvvəlcə gözlərini mən çıxaracağam!.. Ləzzət ala-ala çıxaracağam!..

ARI-ZULYA. Hara gizlənmisən, qoca kaftar, hə? Elə bilirsən səni tapa bilməyəcəyik?

ARI-TOPUŞ. Qoy gizlənsin! Qoy gizlənsin, görək, necə gizlənir!?

İşıq ora-bura uça-uça Ana Arı-Dayəni axtaran Arı-Qadının və Arı-Ərin üzərinə düşür.

ARI-QADIN. Biz onu tapmalıyıq...

ARI-ƏR. Darıxma!.. Darıxma!..

ARI-QADIN. Sonra gec olar... (Ağlayır.) Birdən onu bizdən əvvəl taparlar...

ARI-ƏR. Ağlama, əzizim... Ağlama... Sən ağlayanda mən özümü itirirəm... Mənim gücüm azalır...

ARI-QADIN. Yaxşı, mənim əzizim!.. Mənim həyatım!.. Sənsiz mən nə edərdim? Bizim ailədə, otuz min arının içində ancaq sənin ürəyin dözmədi ki, onu öldürsünlər! Bizim anamız! Otuz min arının anasını!..

İşıq Rəssam-Babayla Ana Arı-Dayənin üzərinə düşür.

ANA ARI-DAYƏ. Siz çatdıra biləcəksiz?

RƏSSAM-BABA. Az qalıb... Az qalıb...

ANA ARI-DAYƏ. Onlar yaxındadırlar!.. Gəlirlər!.. Mən hiss edirəm, indicə məni tapacaqlar!.. Mən bilərəm, onlar elə hirsliyərlər ki, məni tapandan sonra, heç cəsədimdən də əsər-ələmət qalmayacaq!..

İşıq arıların üzərinə düşür.

ARI-LYALYA. Mən, nə qədər deyirsiz, artıq işləyərəm, tək onu tapmaq, öldürək!.. O qoca ifritən!..

ARI-CABA. Uçub, gizləne bilməyəcək!..

ARI-TOPUŞ. Guya indiyə kimi gizlənmək istəyən olmayıb? Qoy, gizlənsin!..
Qoca Ana Arı deyil? Vaxtı çatıb, vəssalam!..

ARI-ZULYA. Biz gələcəyimizi ona qurban verə bilmərik!..

ARI-LYALYA. O, bizi istəmir, ona görə də uçub, gizlənilir!.. Bizi istəyəydi, belə etməzdi!..

ARI-TOPUŞ. O, bizim gələcəyimizi fikirləşmir!..

ARI-ZULYA. O, ancaq özünü düşünür!..

ARI-CABA. Anaya bax də!..

İşiq Arı-Qadınla, Arı-Ərin üzərinə düşür.

ARI-QADIN. Tapa bilməyəcəyik? Yəni biz o yazığı tapa bilməyəcəyik?

ARI-ƏR. Tapacağıq!..

ARI-QADIN. Uçaq, mənim əzizim, mənim birdənəm, mənim qəhrəmanım!
Uçaq, onu tapıb, xilas edək!..

İşiq Rəssam-Baba ilə Ana Arı-Dayənin üzərinə düşür.

ANA ARI-DAYƏ. Nə oldu?

RƏSSAM-BABA. Lap az qalib...!

ANA ARI-DAYƏ. Qurtarın! Tez olun!.. Bax, mən onların iyini hiss edirəm...!

Lap indilərdə, lap indilərdə məni tapıb, öldürəcəklər!.. Özü də hirsələniblər, bu saat elə qəddardır ki!.. Mən bilirəm... Mən bunu yaxşı bilirəm... Axı məndən əvvəlki Qoca Ana Arını mən özüm öldürmüşdüm!..

Pauza.

RƏSSAM-BABA (tamam şaşırmış). Siz?.. Bundan əvvəlki Qoca Ana Arını siz öldürmüşdünüz?

ANA ARI-DAYƏ. Hə!.. Altı il bundan əvvəl... Onda mən çox cavan idim...
Siz nə üçün dayandınız? Çəkin! Vaxt yoxdur!

RƏSSAM-BABA. Mən... Mən...!

ANA ARI-DAYƏ. Nə oldu sizə?

RƏSSAM-BABA. Mən yenidən çəkməliyəm...!

ANA ARI-DAYƏ. Necə yenidən?

RƏSSAM-BABA. Mən axı bilmirdim... Mən bilmirdim ki, bundan əvvəlki Ana Arını siz öldürmüşüz... (Əli ilə portreti göstərir.) Onda bu... bu sizin yarımçıq portretiniz olur...!

ANA ARI-DAYƏ. Siz nə danışırsınız? Vaxt yoxdur!.. Qurtarın!.. Mən heç olmasa portretə yaşamaq istəyirəm!..

Rəssam-Baba portreti pozmağa başlayır.

(Qışqırır.) Siz nə edirsiniz?

RƏSSAM-BABA. Mən sizin, heç olmasa, gözlərinizi təzədən işləməliyəm...!

ANA ARI-DAYƏ. Vaxt yoxdur! Siz bunu başa düşmürsünüz? Onlar bu saat məni tapacaqlar!..

RƏSSAM-BABA. Siz gerek əvvəldən mənə deyəydiniz... Deyəydiniz ki, siz özünüz də sizdən əvvəlki Ana Arını öldürmüşsünüz... Şəxsən siz!.. İndi bu portret bütöv, tam olmur... Mən sizi insanlara yarımçıq təqdim edə bilmərəm!..

ANA ARI-DAYƏ (qəzəblə). Bəyəm insanlar özləri bütövdür?

Pauza.

Sizdən soruşuram, bəyəm insanların özləri bütövdür?

Arı-Qadınla Arı-Ər, nəhayət ki, Ana Arı-Dayəni görürlər.

ARI-ƏR. Burdadır!..

ARI-QADIN. Tapdıq!..

ARI-ƏR. Mən dedim ki, tapacağıq!.. Mən bilirdim ki, sən onu xilas edəcəksən!.. (Ana Arı-Dayəyə.) Tez!.. Tez!.. (Arı-Əri göstərir.) O, sənini uçacaq!.. Səni aparacaq!.. O, səni xilas edəcək!..

ANA ARI-DAYƏ. Yox, bu mümkün deyill!..

ARI-QADIN. Necə mümkün deyill! Biz səhərdən səni axtarıyıq!.. (Arı-Əri göstərir.) O, bunu bacaracaq!.. Onun ürəyi zərif, qanadları güclüdür!..

ARI-ƏR. Uçaq!..

ANA ARI-DAYƏ. Məni xilas etmək mümkün deyill!

ARI-ƏR. Vaxt itirməyək!

ANA ARI-DAYƏ. Yox...!

ARI-QADIN. Axı niyə?

ANA ARI-DAYƏ. Çünki həyatın öz qanunları var...!

İşiq Qoca Ana Arı-Dayəni axtaran arıların üzərinə düşür.

ARI-LYALYA. Aha!.. Deyəsən, burdadır!..

ARI-CABA. Onun iyi gəlir!..

ARI-ZULYA. Bu saat tapacağıq! Bu saat!..

ARI-TOPUŞ. Gör bizi nə qədər yordu!..

ARI-LYALYA. Gözlərini mən deşəcəyəm!..

ARI-CABA. Hardasan sən? Harda gizlənmisən, qoca kaftar? Elə bildirdin səni tapa bilməyəcəyik?

ARI-LYALYA. Bizdən gizlənilir e, bizdən!.. Axmaq!.. Sən bizdən gizlənə bilərsən?

İşiq Ana Arı-Dayənin, Rəssam-Babanın, Arı-Qadının və Arı-Ərin üzərinə düşür.

ANA ARI-DAYƏ (dərin kədər içində). Siz gerek o portreti pozmaydınız...!

RƏSSAM-BABA. Mən yarımçıq portreti insanlara təqdim edə bilmərəm!

ANA ARI-DAYƏ. Bunu sizdən başqa kim biləcəkdiniz?

Səhnənin dərinindən arıların qışqırığı gəlir:

- Hardasan sən?

- Harda gizlənmisən?

- Hardasan?

- Səsinə çıxar!..

- Yoxsa çox pis olacaq!.. Eşidirsən?! Çox pis!..

- Billirik, sən burdasan!..

ANA ARI-DAYƏ (qışqırır). Burdayam!.. Hə, mən burdayam!..

RƏSSAM-BABA. Deməyin!.. Yerinizi deməyin!.. Axı mən sizin portreti çəkməliyəm!..

ANA ARI-DAYƏ. Daha gecdir!.. (Arı-Qadınla Arı-Ərə.) Əlvida!.. Əlvida!.. (Uçaraq, onu axtaran arıların qabağına gedir.)

RƏSSAM-BABA. Dayanın!.. (Onun ardınca qaçır.) Dayanın!.. Mən sizin şəkilinizi çəkməliyəm!.. (Gözdən itir.)

ARI-QADIN. O da məhv olacaq!.. O rəssamı da məhv edəcəklər!.. O bilmir ki, Ana Arının şəkilini çəkmək mümkün deyill!.. (Arı-Əri qucaqlayır.)

ARI-ƏR (onu qanadları arasına alaraq). Sakit ol...!

İşiq sönür.

SƏKKİZİNCİ ŞƏKİL

Dağların qoynunda. Babanın evi. Günorta.

Qadın, Ər, Zulya, Caba, Topuş, Lyalya, Dayə, Baba.

Baba ilə Dayə mizin üstünə qab-qacaq düzülür.

BABA (bərkdən). Gəlin!.. Hamımız bir yerdə nahar edəcəyik! Görün sizə nə hazırlamışıq də!.. Gəlin!..

Zulya ilə Caba gəlir.

ZULYA (əzələlərini oynada-oynada). Baba, yene nəse bir ləzzətli şey düzəltmisən?

BABA. Tək mən yox. (Dayəni göstərir.) İkimiz!..

ZULYA. İkiniz?

BABA. Bəli, ikimiz!

ZULYA. Nə yaxşı... Bəs, nə düzəltmisiz?

BABA. Görərsən də!.. Sürprizdi!..

ZULYA (Cabaya). Gəl... Gəl, görək, Baba bizə nə sürpriz hazırlayıb?..

Caba cavab vermir və çox ciddidir.

Yenə nə fikirlisən belə?

35 CABA (boynuna doladığı şərfi düzəldərək). İki aydan sonra atanla ananın illiyidir...

ZULYA. Hə.

CABA. Bir ildən sonra Topuş anadan olub...

ZULYA. Hə.

CABA. Topuş da səndən iki yaş böyükdü...

ZULYA. Hə də... Nə olsun?

CABA. Onda... Onda sənəni neçə yaşın olur?

ZULYA (hirsli). Mən də deyirəm, bu nə fikirləşir!..

BABA. Gəlin!..

Qadın gəlir.

QADIN (Babanı qucaqlayır). Yadına gəlir, mən uşaq vaxtı heç nə yemirdim... Onda sən mənə cürbəcür əntiqə şeylər bişirirdin... Onların dadı indi də ağzımdadı, yadıma düşəndə ürəyim açılır...

BABA. Sən elə yenə də uşaqsan də...

QADIN. Eh, Baba...

BABA. Nə "eh, Baba?" Düz deyirəm də!.. Ancaq özünün bundan xəbərini yoxdu!..

Lyalya gəlir.

LYALYA. Bəs Topuş hardadı?

BABA (gülür). Arıların həyatını öyrənir...

ZULYA. Ona Topuş niyə deyirsən? Adı yoxdu?

BABA. Səs salmayın!.. Hamı necə, o da elə də... (Qadına.) Bəs sənəni həyat yoldaşın hanı?

QADIN. O-o-o!.. Sən bilmirsən?! O gərək geciksin də!.. Ola bilməz axı, onu on dəfə çağırmamış, gəlsin...

BABA. Darıxma!.. Hamınız yaxşıca gəlin oturun. Bir-birinizi öpün!.. Bir-birinizə yaxşı sözlər deyün!.. Mehriban olun!..

ZULYA. Baba, göz dəyməsin! Kefin yaman kökdü ha!..

BABA. Niyə kefim kök olmasın? Gün yenə çıxıb? Çıxıb!.. Amma çıxmaya bilirdi!.. Kim ona neyləyəcəkdi? Gözləyərdin, gözləyərdim, gün isə çıxmazdı... Onda qaranlıq dünyada, buz kimi soyuqda nə edəcəydik?

ZULYA. Baba, sən filosof olmusan?

BABA (gülür). Belə çıxır də... Görünür, filosofla oturub-duranda, sən də filosof olursan!..

LYALYA (yavaşdan). Məni deyir el!..

CABA (boğazını arıtlayaraq Lyalyaya). Pah!..

ZULYA (Lyalyaya tərəf baxaraq). Yelkənli qayıq filosofu... (Cabaya.) Yaxşı dedim?

CABA. Hə. Ancaq...

ZULYA. Yenə nə ancaq?

CABA. Ştanqa qaldırmaq barədə...

ZULYA (hirsli). Yenə başladın?

CABA. Mən bilməliyəm!.. Anam da sənəni qərarını bilməlidir!..

BABA (davam edir). Bax, səhər yerimdən durmuşam? Durmuşam!.. Arılar salamatdı? Salamatdı!.. Dağlar yerindədi? Yerindədi!.. Bir azdan moruqlar çiçəkləyəcək? Çiçəkləyəcək!.. Arılar o çiçəklərin şirəsini çəkəcək? Çəkəcək!.. Bu il də kəhrəba kimi tərtemiz bal olacaq? Olacaq!.. Daha nə lazımdı? Hə?

LYALYA. Oyl!.. Siz əsil şair kimi danışırız!..

QADIN. Baba həmişə şair olub!..

TOPUŞ (səhnə arxasından). Vay!.. Vay!..

QADIN (həyəcanla). Topuşdu!..

Topuş alını tutub, inildəyə-inildəyə səhnəyə daxil olur.

Nə olub? Alını niyə tutmusan?

TOPUŞ. Uf-f-fl!.. Uf-f-fl!..

QADIN. Axı nə olub?

LYALYA (Topuşun yanına qaçaraq). Yıxılmısan?

TOPUŞ. Uf-f-fl!.. (Babaya.) Sənəni bu arıların çox aqressiv heyvanlardır!

BABA (bəkədən gülür). Arı sancıb?

LYALYA. A-a-a!..

DAYƏ. Bu saat bir az spirt sürərəm, ağrısı keçər... (Babaya.) Spirt var?

TOPUŞ. Yox, spirt sürməyin!..

BABA. Niyə?

TOPUŞ. Uf-f-fl!.. İyi gəlir axı!..

BABA. Nə olsun iyi gəlir? Gəlsin də...

TOPUŞ. Axı iyi gələndə onu içmək istəyirəm!..

ƏR (səhnəyə daxil olaraq). Nə olub belə?

QADIN. Nə olacaq? Uşağı arı sancıb.

ƏR. Eybi yox, arı zəhəri dərməndi.

QADIN. Hə!.. Səni sancmayıb axı!..

ƏR. Elə gərək arı olsun? Məni gündə sancırılar də!..

QADIN (ətrafa). Məni deyir el!.. (Ərə.) Mən sancıram səni, hə? Bəs, deyirdin, mənə rast gəldiyin üçün, tale üzünə gülüb? Nə oldu?

ƏR. Sonra başa düşdüm ki, tale mənə istehza edirmiş!..

QADIN (Babaya). Bax, görürsən bunu?.. (Ağlamsınır.)

BABA. Sakit ol!..

ADIN. Nə sakit ol? Sonra da deyirsən ki, mehriban olun!..

BABA. Əlbəttə, mehriban olun!

ZULYA (Cabanı göstərir). Belə adamla mehriban olmaq olar? (Cabaya.)

Sənəni acığına toyumuza bütün ştanqaçı qızları çağıracağımlı!.. Oğlanları da!

Oğlanları da çağıracağımlı!..

CABA. Baxarıq!..

ZULYA. Baxarsan!

CABA. Mişulya, salam!..

ZULYA. Nə?

QADIN. Bu nə deyir belə?

KİŞİ. Mən nə bilim?..

ZULYA. Nə deyirsən?

CABA. Mişulya, salam!..

ƏR (Cabaya). Bəsdir!

ZULYA. Gör mən kimi seçdim də?!

CABA. Kimi seçdin?

ZULYA. Səni!.. Ancaq o qədər mənə təklif edən var idi ki, ərə gedim!..

CABA. Kim sənə təklif edirdi? Ştangis?

ZULYA. Ştangis niyə?

CABA. Bəs kim? De də!.. De, biz də bilək!..

ZULYA (yamsılayır). "Kim?.. Kim?.." (O tərəf-bu tərəfə baxır.) Ode, mama, papa!.. (Qadına.) Düz demirəm? (Ağlamsınır.) O qədər dediz ki, ərə get, ərə

get, mən də buna razılaşdım! Nə edəydim? (Yamsılayır.) "Güllə saniyədə 260 metr uçur..." Yox bir, 260 kilometr uçur!..

CABA (həyəcanla). Mən bunu sübut edəməli..

LYALYA. Solo oxumaq, xorda oxumaqdan yüz dəfə romantikdi!..

CABA. Nə?

LYALYA. Bəli!

CABA. Yaxşı ki, anam bura gəlmədi!..

BABA. A bala, sakit olun, süfrə arxasına keçin!..

ƏR (Zulyaya). Xeyr!.. Mən sənə elə söz demirdim!.. Mən sənə nə vaxt deyirdim ki, ərə get?..

QADIN. Əlbəttə!.. Deməzsən də!.. Sən haçan uşaqları fikirləşmişən?

ƏR. Niyə? Onlar mənimçün yaddır?

QADIN. Bunu gerek mən səndən soruşum! İşdən gələn kimi gecənin yarısına qədər oturub, televizora baxırsan! Düz demirəm? (Babaya.) O qədər televizora baxır ki, diktorlar da bunu tanıyır!..

ƏR. Mən öz evimdə televizora baxa bilmərəm?

QADIN (onu yamsılayır). "Öz evimdə..." Öz evimdə? Yadından çıxıb, hə?

ƏR. Yenə nə yadımdan çıxıb? Neçənci ildə olub?

QADIN. Neçənci ildə? Bu saat yadına salaram!.. Səhər saat beşdə gəlib çıxmışdın evə, yadına düşdü? (Ərinə işarə edərək, Babaya.) Soruşuram bundan ki, səhər saat beşdə də evə gələrlər? Bilirsən, nə deyir mənə? Deyir ki, bəs, bu vaxt başqa evə necə gedim?

BABA. A bala!.. Ay uşaq!.. Ay gözəl insanlar!.. Ay mənim əzizlərim!.. Sakit olun! Nə olub sizə? Bir-birinizə nə verməmiş ki, qaytara bilmirsiniz?!

CABA (həyəcanla bir neçə dəfə boğazını arıtlayır). Deyəsən... Deyəsən mənim səsim batıb...

BABA. Batmaz... Niyə batır? Hər şey gözəl olacaq!..

TOPUŞ (eləcə əli alında). Bunlara bax də!.. Bu boyda yara almışam, heç kimin vecinə deyil!.. Uf-f-fl..

Lyalya onun pencəyinin ətəyini dartır.

LYALYA. Bəsdə də!.. Arıya görə də bu qədər ufuldayarlar?

TOPUŞ. Bəs haçan ufuldayarlar? Əvvəlcə quzunun kababını yeyərlər, sonra da onun üçün ufuldayarlar?

LYALYA (yanıb-yaxıllaraq). Sənə elə yaxşı edirlər, Topuş deyirlər! Topuş!..

TOPUŞ (yamsılayır). "Mən burda şeir yazmaq istəyirəm..."

LYALYA. Mən əbədi olaraq sənəninlə danışmayacağam!

TOPUŞ. Onda bəs dəqiqədə-bir mənim pencəyimi kim dartacaq?

BABA. A bala!.. A bala!..

CABA (tez-tez həyəcanla boğazını arıtlayır). Anam deyirdi də... Deyirdi ki, sənə dağa getmək olmaz!.. (Eləcə həyəcanla boğazını apırıtlayır.)

ƏR (Qadına). Yenə sən saldın bu mərəkəni!..

QADIN. Mən? (Babaya.) Gördün ki, bunun! Gördün! (Ərinə.) Get, ulduz falını oxu el!..

ƏR. Mənim elə bir falım çatışmırdı!..

QADIN (qətiyyətlə). Qurtardı! Bakıya qayıdırıq!

ƏR. Lap yaxşı! Qayıdaq!

QADIN (barmağı ilə Ərini göstərir). Mən bu adamın sürdüyü maşına minməyəcəyəm!.. Mən qatarla gedəcəyəm!

CABA. Mən də qayıdıram! Mənim maşınım da gedə bilərsiniz. Mən həmişə qadınlara hörmət etmişəm!

ZULYA. Aha! Gözlə! Heç kim sənənin o sınıq-salxaq maşınına minməyəcək!

CABA (heyətlə). Sınıq-salxaq? Bakıda mənim kimi maşına baxan var?

ZULYA. Nə olsun, baxırsan? Amma maşının axsiyır!..

CABA. Mənim maşınım?

ZULYA. Bəli! Sən öz axsaq maşınında tək gedəcəksən!..

LYALYA. Sənin maşınınıla mən gedərəm!

CABA (acıqla ona baxır). Mən başqa yere gedirəm...

ZULYA. Onda lap yaxşı! İkiniz də bir yerdə başqa yere gedərsiz!..

BABA. Sakit olun!.. Sakit olun!.. Ay bala, ay uşaq, ay camaat, ay gözəl insanlar, nə olub sizə? Bir-birinizə nə verməmiş axı? Niyə bu qədər incidirsiz bir-birinizi? Nə üstündə? Hamınızı arı sancıb-nədi?

CABA. Bunlara nə var? Arı məni sancıb!.. (Alnını ovuşdurur.) Uf-f-fl!..

LYALYA. Lap yaxşı olub!

ƏR. Mənə dəyən lazım idi ki, ay axmaq, oturaydın evdə də!.. Bunlar yox, Nataşa Meri Lazarevnağildə, Gümüş də bədbəxt xalamğildə...

QADIN. Oturaydın də! Niyə oturmurdun? Kim səni zorla bura gətirirdi?

ƏR. Bura gəlməyim heç, el!.. Bura gəlməyim heç!.. Məndən soruşan olsaydı, qələt eləyirdim, bu dünyaya gələrdim!

QADIN. Gördüz? Gördüz ki, bu adam nələr deyir?! Bitdi daha! Bakıya qayıdırıq! (Dayəyə.) Hazırlaşın, gedirik!..

DAYƏ. Mən...

Kiçik pauza.

QADIN. Nə olub?

DAYƏ. Mən... (Yenə sözünü yarımçıq kəsir.)

Kiçik pauza.

Mən qalırım...

QADIN. Nə?

DAYƏ. Mən qalırım...

Həmi təəccüblə Dayəyə baxır.

QADIN. Necə yəni mən qalırım? Harda qalırırsız?

DAYƏ. Burda...

Pauza.

QADIN. Burda, yəni harda?

BABA (irəli çıxaraq). Burda, yəni mənim evimdə! (Yaxınlaşıb, Dayənin əlindən tutur.) Bizim evimizdə!..

Pauza.

Biz evlənik!..

Həmi heyret içində quruyub, qalib.

QADIN. Nə... nə edirsiniz?

BABA (hecalaya-hecalaya). Ev-lə-ni-rik!

Kiçik pauza.

ZULYA (özünə gələrək). Bravo!.. (Əl çalmağa başlayır.) Bravo!.. Bravo!.. Bax, sürpriz buna deyirlər!..

İşıq sönmür.

DOQQUZUNCU ŞƏKİL

Dağlar qoynunda. Həyat. Axşamüstü.

B a b a, D a y ə.

Baba ilə Dayə artımanın pillekənlərində otururlar.

DAYƏ. Getdilər...

BABA. Bal payları da yadlarından çıxıb, burda qaldı!..

DAYƏ. Bəs necə olacaq?

BABA. Necə olacaq? Biz Bakıya gəndə, aparacağıq onlara.

DAYƏ. Nə vaxt?
 BABA. Haçansa...
 DAYƏ (fikirlə və nigaran). Görəsən, mən evdə qazı söndürmüşəm?
 BABA. Əlbəttə, söndürmüşsən!
 DAYƏ. Nə bilirsən?
 BABA. Yanğın olsaydı, sənə xəbər eləyərtilər.
 DAYƏ. Kim bilir ki, mən hardayam?
 BABA. Elə, bilməsələr yaxşıdır!
 DAYƏ. Arılar bilir, kifayətdir?
 BABA. Əlbəttə!
 DAYƏ. Ancaq hərdən mütləq Bakıya gedək... Səs-küy olanda, adam sakitlik istəyir... (Ətrafa baxır.) Sakitlik də olanda, bir az... bir az səs-küy istəyirsən...
 BABA. İnsan belə məxluqdu də!..
 DAYƏ. Necə?
 BABA (gülür). Sirri-xuda... Ondan baş açmaq çətin məsələdi...
 DAYƏ (barmağını onun sinəsində gəzdirir). Oradakıların hamısı bu fikirdədi?
 BABA (üzünü turşudur). Hamısı?.. Hamısı yox... Onlar da insandırlar də, dinc dura bilmirlər axı, hərdən başlayırlar bir-biri ilə didişməyə...
 DAYƏ (uzqlara baxır). Bir azdan çatacaqlar Bakıya. Sonra da... sonra da başlayacaqlar burayçun darıxmağa...
Kiçik pauza.
 Əslində, onlar yaxşı adamları... Özü də, görəsən, hamısı bir-biri ilə barışacaq...
 BABA. Barışacaq?
 DAYƏ. Hə.
 BABA. Bəlkə barışmasalar yaxşıdır?
 DAYƏ (tərəddüdlə çiyinlərini çəkir). Barışmasalar yaxşıdır?.. Nə bilim, vallah...
Kiçik pauza.
 Yox, qoy barışsınlar!.. Tək qalmasınlar. Tək qalmaqdan pis şey var dünyada?
 BABA (çiyinlərini çəkir). Nə bilim?..
 DAYƏ. Sənin arılarının var, ona görə də bilirsən... Amma mən yaxşı bilirim!..
 BABA. Biz də dalaşacaq?
 DAYƏ. Yox... Biz dalaşmayaq...
 BABA. Amma dalaşmağın da öz ləzzəti var a!..
 DAYƏ. Yox... Dalaşmağın heç bir ləzzəti-zadı yoxdu... Qoy, onlar da barışsınlar... Cavanlar da ailə qursun... Uşaqları olsun...
 BABA. Yaxşı də, nə deyirəm, olsun...
 DAYƏ. Nəvələri, nəticələri olsun...
 BABA. Olsun...
 DAYƏ. Ancaq biz onları görməyəcəyik...
 BABA. Bizim də ulularımız bizi görməyib də...
 DAYƏ. Hə...
 BABA. Bunlar da iki-üç nəsildən sonrakıları görməyəcəklər... Gələcəkdəki dalaşanları... Gələcəkdəki barışanları...
 DAYƏ. Yox... Yüz ildən sonra belə olmayacaq axı... Həyat dəyişəcək... Axı həyat inkişaf edir... Yüz ildən... yaxşı, yüz olmasın, iki yüz ildən sonra da belə olacaq? Yox, onda bütün insanlar xoşbəxt yaşayacaq...
 BABA. Gələcək mütləq xoşbəxt olacaq! (Ayağa qalxaraq, iki əlini də ağzına tutub, qışqırır.) Ey, gələcəkdəkilər!.. Eyl.. Sizinləyik!.. Eşirdirsiz bizi?.. (Daha da bərkdən.) Gələcək mütləq xoşbəxt olacaq!.. Nə? Nə? Hansı gələcək? Necə

yəni "hansı gələcək"? Sizdən sonrakı gələcək! Başa düşdüz? Sizdən sonrakı gələcək! Siz də üzünüzü bizim kimi gələcəyə tutub, qışqıracaqsız: ey, gələcəkdəkilər, gələcək xoşbəxt olacaq!.. Başa düşdüz, yoxsa, yox? Həmişə də belə olacaq! Xoşbəxtlik həmişə gələcəkdə olacaq!.. Eyl.. Başa düşdüz?..

DAYƏ (mütəəssir). Doğrudan belə olacaq? Doğrudan xoşbəxtlik bütün insanlar üçün ancaq... ancaq gələcəkdə olacaq?

Pauza.

O gələcək də heç vaxt gəlməyəcək? Yəni qayğı, problem, dərd, kədər, qüssə, qışqır-bağır daimidir?

Baba çiyinlərini çəkir.

Yəni bu dünya heç vaxt düzəlməyəcək?

Baba çiyinlərini çəkir.

İnsanlar həmişə qayğıya, dərdə-sərə məhkumdu? Həmişə dalaşacaq, vuruşacaq? Belə də həyat olar?

BABA. Həyat elə budur də!..

Kiçik pauza.

DAYƏ. Yəni haçansa bir külək əsib, yer üzündəki bu qayğıları, iztirabları, dərdi-səri, didişməni, intriqaqları süpürüb, aparmayacaq? Hə?

Kiçik pauza.

Mənim ağlamağım gəlir...

BABA (həyəcanla). Yox!.. Yox!.. Ağlamaq nədir? Mən ölmüşəm ki, sən ağlayasan? O külək əsəcək!.. Mütləq əsəcək!..

DAYƏ (kövrəlmiş). Nə vaxt əsəcək?

BABA. Nə vaxt? (Bir az tərəddüdlə.) İndi... (Sonra ətrafa boylanaraq, qətiyyətlə.) Hə, indi! Bax, indi əsəcək o külək!

DAYƏ. İndi?

BABA. Hə!.. İndi!.. (Bərkdən.) İndi!.. İndi!.. (Qışqırır.) Külək, əsl!.. Külək, əsl!..

Pauza.

Bax!.. Bax!.. (Sevinclə.) Görürsən? Görürsən, külək başladı!..

Və bu vaxt, doğrudan da, möcüzə baş verir: yavaş-yavaş külək əsməyə başlayır.

DAYƏ (ayağa qalxaraq heyrətlə). Hə!.. Hə!.. Külək əsir!.. Doğrudan da külək əsir!..

BABA (yənə iki əli ilə ağzını tutub, qışqırır). Külək, külək, hey!.. Salam olsun hüzuruna!.. Eşirdirsən bizi? Salam göndəririk hüzuruna biz! (Dayəyə.) Gedək!

DAYƏ. Hara?

BABA. Necə hara? Gələcəyə! (Əlini ona tərəf uzadır.)

DAYƏ (onun əlindən tutur). Hə!.. Gedək!.. Gedək gələcəyə!..

Külək get-gedə bərkliyin. İki də əl-ələ tutub, bir-birinə sıxılaraq, küləyin səmti ilə gedir və əl bil, əslində, onları külək aparır. Beləcə, külək onları heç vaxt gəlməyəcək gələcəyə doğru apara-apara səhnənin dərinliyində gözəndən itirir.

İşıq söndür.

SON

26 oktyabr 2006
 Kislovodsk. "Plaza" oteli